...-დემოკრატიული მუშათა პარტია

პროლეტარებო ყველა ქვეყნისა, შეერთდით!

სამშაბათი, 27 აგვისტო 1918 წ.

ერთობა

ფასი 40 კაპ.

გაზეთის ფასი: 1 თვით 9 მანეთი ცალკე ნომერი ყველგან 40 კაპ. განცხადების ფასი, როგორც პირველ გვერდზე, ისე მეოთხეზე, პეტიტის სტრიქონი—1 მან. სამგლოვიარო განცხადება 15 მან. საჩქარო განცხადება უნდა მოტანილ იქნას არა უგვიანეს დილის 12 ს. ხელმოუწერელი წერილები არ იბეჭდება. დაუბეჭდავ საგაზეთო მასალას რედაქცია არ ინახავს, ავტორებს უკან ვერ დაუბრუნებს და ამის შესახებ არც მიწერ-მოწერას კისრულობს.

ხელის მომწერლებმა ფული უნდა გამოგზავნონ: Тифлисъ, Головинскій пр. 12. Редакція „Эртоба". სხვა ადრესით გამოგზავნილ ფულს რედაქცია ვერ მიიღებს.

რედაქციაში პირადათ მოლაპარაკება შეიძლება 10—12 საათამდე. რედაქციისა და კანტორის ადრესი: თფილისი, გოლოვინის პროსპექტი № 12. Тифлисъ, Головинскій проспектъ № 12).

ტელეფონი 16—62.

№ 181 ორგანო ამიერ-კავკასიის სოციალ-დემოკრატიულ მუშათა ორგანიზაციებისა № 181

ღრმათ დამწუხრებულნი მამა ნესტორ, ქვრივ მარიამ პლატონის ასული კობრავა, ძმები სამსონ და ივანე მეუღლე ნინათი, სიძეები სიმონ ცხვარაძე და ჩაჩუა მეუღლითურთ აუწყებენ ნაცნობთ, მეგობართ და ნათესავებს, რომ მძიმე და ხანგრძლივი ავ თმყოფობის შემდეგ სოფ. გამოჩინებულში 24 აგვისტოს გარდაიცვალა პირველის საყვარელი შვილი, მეორის ძვირფასი მეუღლე, მესამეთ საყვარელი ძმა და ცოლის ძმა

გიორგი ნესტორის ძე კობრავა,

რომლის დაკრძალვა მოხდება დღეს, 27 აგვისტოს, სოფ. გამოჩინებულის წმ. გიორგის ეკლესიაში დილის 12 საათზე.

ღრმათ დამწუხრებული დედა მატრონა სვიმონის ასული, მეუღლე ანნა მამუჩარის ასული, ძმა პეტრე და უდროვოთ დაობლებულნი შვილები სუსანა, ქეთო და ელენე მწუხარებით აუწყებენ ნათესავთ, ნაცნობთ და მეგობართ ორმოცი დღის მძიმე ავათმყოფობის შემდეგ გარდაცვალებას ძვირფას

ალექსანდრე სარდიონის ძე ლანდიას.

პანაშვიდი დღეს, 27 აგვისტოს, სალამოს 8 საათზე, გამოსვენების დღე ცალკე იქნება გამოცხადებული.

პროფესიონალურ საბჭოთა პრეზიდიუმი და მუშათა კლუბის გამგეობა ამით აუწყებს პროფესიონალურ კავშირთა წევრებს, რომ მოკლე ხნის ავათმყოფობის შემდეგ გარდაიცვალა სეკრეტარიატის წევრი ძვირფასი ამხანაგი

ალექსანდრე სარდიონის ძე ლანდია.

ცხედრის გამოსვენება მოხდება თავის ბინიდან (კრილოვის ქუჩა, № 1) ოთხშაბათს, 28 აგვისტოს, დილის 10 საათზე, კუკიის სასაფლაოზე.

(2—1) სეკრეტარიატი.

თფ. საქონლის სადგურის მუშათა სოციალ დემოკრატიული ორგანიზაციები და პროფესიონალური კავშირის კომიტეტი ამით უცნობებს ამხანაგებს და თანამოაზრეებს სადგურის პროფესიონალური კომიტეტის წევრის და წითელგვარდიელის თავდადებული მებრძოლის პატიოსანი მუშაკის

სიმონ ჭკუასელის

უდროოთ გარდაცვალებას, რომელიც მოხდა 26 აგვისტოს რკინის გზის საავათმყოფოში. გამოსვენება მოხდა რკინის გზის საავათმყოფოდან 26 აგვისტოს, სალამოს 6 საათზე, რომელიც წაასვენეს გურიაში, ს. ზემოხეთში.

ისტორიული აუცილებლობა

ისტორიის აუცილებლობამ, საწარმოვო ძალთა განვითარებამ ბალშევიკთა წმინდა ანარქისტულ მოძრაობას ნილაბი ახადა და მისი უტოპიური არარაობა ყოველმხრივ გამოაშკარავა. ის, რაც რუსეთში ანარქო-კომუნისტებმა მოიმოქმედეს, არ ჩაუდენია არც ერთ რევოლიუციონურ პარტიას, არც ერთ რევოლიუციონურ კლასს. 1871 წლის კომუნისტთა მოძრაობა ასე თუ ისე რეალურ ძალთა განწონილებაზე ემყარებოდა და მათი უტოპია ისე არ ყოფილა სინამდვილეს დაშორებული, როგორც ბალშევიკების ალვირ წახსნილი წვრილი გლეხური ანარქიზმი.

ის, რაც მარქსიზმის რევოლიუციონური სოციალიზმის მთავარ შინაარსათ ითვლება, ბალშევიკებისათვის უქმი სიტყვებია და რუსეთის სინამდვილეში თავისებურ სოციალიზმის დამყარებას აპირებდენ. პარიზის კომუნისტები პარიზის მუშათა კლასის შეგნებაზე, პარიზის საწარმოვო ძალთა განვითარებაზე ემყარებოდენ და მხოლოდ პარიზში შეეცადენ ბლანკისტურ უტოპიური იდეიების განხორციელებას. ამიტომაც იყო, რომ კომუნისტები საშაგალითო ენერგიით ეწეოდენ, როგორც შინაური, ისე საგარეო მტრის მოგერიებას. ამასთან მათი მოქმედება პარიზის ტერიტორიას არ შორდებოდა და სოციალური და პოლიტიკური ორგანიზაცია დასახელებულ ტერიტორიის ფარგლებში ხდებოდა. იმიტომაც იყო, რომ ისინი ბალშევიკურ წვრილ გლეხურ ანარქისტულ სოციალიზმს მოშორებული იყვნენ.

რომელი ქვეყნის მარქსისტულათ მოაზროვნე კლასი, რომელი ქვეყნის სოციალდემოკრატიული პარტია მოიწონებს ბალშევიკების ტაქტიკას და მათ პოლიტიკურ მოქმედებას? ტიპიური ავანტიურისტები მთელ ქვეყანას არწმუნებდენ, რომ მათ ანარქისტულ უტოპიას ვითომდა გერმანიის დამოუკიდებელ სოციალ-დემოკრატიული ფრაქციის ხელმძღვანელები მხარს უჭერენ და მათ მოქმედებას მარქსისტულად სთვლიან. ასეთ დაუჯერებელ ამბის დაჯერება მხოლოდ ბალშევიკებმა ლიდერებს სჩვევიათ და სინამდვილე სულ სხვას გვეუბნება. თვით ლიბკნეხტის ოჯახი და მისი ძმები, რომლებიც, როგორც ბალშევიკები გვარწმუნებენ, წმინდა ბალშევიკები არიან—მათთან ხშირად საუბრის დროს აშკარად კიცხავდენ ბალშევიკურ უტოპიას და მათ მარქსისტებათ არა სთვლიან.

ევროპის—განსაკუთრებით კი გერმანიის სოციალ-დემოკრატები და მათი ლიდერები განურჩევლათ სხვადასხვა მიმდინარეობისა მარქს-ენგელსის მეცნიერული სოციალიზმის მოძღვრებაზე არიან აღზრდილები და ისინი ანარქო-ბლანკისტურ უტოპიას არა დროს არ გაიზიარებენ. გერმანიისა და საზოგადოთ მთელი ევროპის პროლეტარიატი საწარმოვო ძალების განვითარების და მუშათა კლასის კულტურულათ მომწიფების ნიადაგზე აშენებენ თავიანთ მომავალ სოციალისტურ რევოლიუციას და არა წვრილ გლეხთა უმრავლესობის ყოველ მხრივ განუვითარებლობაზე. უკანასკნელი მდგომარეობა ბაკუნინის სათაყვანებელ საგანს შეადგენდა და ამ ნიადაგზედ იგი მუშაობდა. მაშინ როცა მარქსი და მარქსისტები სოციალისტურ რევოლიუციის მთავარ პირობათ კაპიტალისტური წარმოების უაღრესათ განვითარებას ასახელებდენ და რევოლიუციის შემოქმედ ძალათ სამრეწველო პროლეტარიატს სთვლიდენ,—ბაკუნინი კი ჯერ ისევ სამოციან წლებში რუსეთში, იტალიაში, ისპანიაში და შვეიცარიის მივარდნილ კუთხეებში ელოდდა ასეთ რევოლიუციას და მარქს-ენგელსის მეცნიერულ სოციალიზმს ბურჟუაზიულ მოძღვრებათ სთვლიდა.

ასეთია ანარქისტების და ბალშევიკების სოციალიზმი და ასეთ უტოპიას ებღაუჭებიან. ის, რაც მარქს ენგელსი კომუნისტების მტრების—ვერსალის გმირების წინააღმდეგ სწერდა ბალშევიკებს შეგნებულ და კლასობრივათ გათვითცნობიერებულ პროლეტარიატის წინააღმდეგ გამოაქვთ და ასეთი ლათაიებით სურთ თავიანთ დამღუპველ პოლიტიკის გამართლება.

მარქს-ენგელსი თავის მეცნიერული შეხედულებით, — ანარქო-ბლანკისტურ პოლიტიკას, პროლეტარიატის მიერ უდროვოთ ძალის ხელში ჩაგდებას ეწინააღმდეგებოდენ და ყოველი სოციალ-დემოკრატი დღესაც ასევე იქცევა. თვით მარქსი პარიზის კომუნის დროს, როცა ძველი ინტერნაციონალის გენერალური საბჭოს წევრები ბრანგეს ამხანაგებმა, რომლებიც პარიზ. გაემგზავრენ და იქ კომუნ. ერთად დროებითი მთავრობის ჩამოგდების საქმეში მონაწილეობა უნდა მიეღოთ,—მარქსი მათ მისიას არ იწონებდა და ფრანგ ამხანაგების საქმიანობას სისულელეს უწოდებდა. აბა, როგორ შეიძლება მარქსმა და მარქსისტებმა ობიექტიური პირობებს, ხალხის სულიერ და კულტურულ მდგომარეობას ანგარიში არ გაუწიოს, სოციალისტური რევოლიუციის მოხდენა გლეხურ ქვეყანაში განიზრახოს. ამას შეეცდება მხოლოდ ანარქო ბალშევიკები და მარქსისტები კი მუდამ წინააღმდეგნი იქნებიან. სოციალისტური რევოლიუცია პროლეტარიატის საქმეა და არა ყოველ მხრივ უკან ჩამორჩენილ გლეხების.

მუშების მდგომარეობა

საზოგადოების არც ერთი ჯგუფი არ იმყოფება დღეს ისეთს აუტანელ მდგომარეობაში, როგორც მუშათა კლასი და წვრილი ინტელიგენცია. პირველ საჭიროების ნაწარმოებზე ფასი ერთი ათად და ოცად გაიზარდა, პურის ფასი კი ერთი ასად. ამავე დროს სამუშაო ქირა, დღიური ხელფასი მხოლოდ ერთი ოთხად ან ერთი ხუთად გადიდდა.

ცხოვრების გაძვირებას შედარებით ადვილად ეგუება გლეხი, რადგან ის [illegible] ყიდულობს. სამაგიეროთ, ის მეტს ყიდის და ამ მხრით მან ყოველივე ვაჭარს გადააჭარბა სოფლურ ნაწარმოებზე ფასების აწევით.

რა უნდა ვქნათ? რითი დავახწიოთ თავი ამ არა ნორმალურ მდგომარეობას, რომელიც დიდს უბედურებას გვიქადის?

მუშები და წვრილი მოხელეები დღე მუდამ ქირის მომატებას ითხოვენ, მაგრამ წარმოებას არ შეუძლია ამდენის ატანა. და კიდეც რომ დაკმაყოფილებულ იქნას მუშების მოთხოვნილებანი, სულ ერთია სიძვირის დაძლევა ქირის მომატებით შეუძლებელია.

ამიტომ, თუმც სიამოვნებით უნდა შევეგებოთ მთავრობის ბრძნულ დადგენილებას, რომლის ძალით, შემოტანილ პურით პირველ რიგში განზრახულია ჯარისკაცების და მუშების დაკმაყოფილება, მაგრამ ეს ზომა საკმარისი არ არის. საჭიროა რადიკალურ ნაბიჯის გადადგმა, რათა საფუძვლიანათ შეიცვალოს არსებული უკულმართობა. პირველ ყოვლისა საჭიროა საფინანსო არევ დარევის მოსპობა, რისთვისაც ზომები უნდა იქნას მიღებული დამალული ფული ხაზინაში შევიდეს. ეს მოხდება მხოლოდ მაშინ, როცა სოფლის მცხოვრებთ მთავრობა გადასახადებს მოსთხოვს. ჩამორთმეულ მიწების გლეხებზე გაყიდვაც დიდათ შეუწყობს ხელს საფინანსო მდგომარეობის განმტკიცებას. ამას თუ მიემატება საკუთარ ფულის სისტემის შემოღება, სახელმწიფო ცხოვრება ერთგვარს კალაპოტში ჩადგება და შესაძლებელი გახდება სხვადასხვა გვარ სახელმწიფო და საზოგადოებრივ სამუშაოს დაწყება, როგორიცაა გზების და ხიდების გაკეთება, არხების გაყვანა, შაობების დაშრობა, ნავთსადგურების გაფართოება და სხვა. ერობა, რომელიც ახლა ეწყობა, დიდს დახმარებას გაუწევს ამ მხრით ცენტრალურ მთავრობას.

ამრიგათ შეუძლებელია მუშათა საკითხის კერძო ზომებით გადაჭრა, ის ერთი ელემენტთაგანია საერთო სახელმწიფოებრივ ურთიერთობაში და ვისაც მუშების მდგომარეობის გაუმჯობესება სურს, ის გვერდს ვერ აუხვევს საერთო პოლიტიკურ ეკონომიურ მდგომარეობას.

რუსეთის პროლეტარიატი, საუბედუროთ, ასცდა ნამდვილ გზას და აუტანელ მდგომარეობაში ჩავარდა.

ჩვენში მუშათა კლასმა საერთოდ საღი პოლიტიკური ალღო გამოიჩინა. მის მოწინავე ნაწილს დიდი გამჭრიახობა ესაჭიროება, რომ უკუღმართ პირობებს თავი გაართვას და სწორ გზას არ ასცდეს.

მუშათა საკითხიც საერთო სახელმწიფოებრივ მასშტაბით უნდა დაისვას.

ერთი მათგანი...

ვისაც კიდევ შერჩენია ობიექტურ მსჯელობის უნარი და ჩვენს ქვეყანას ოდნავ მაინც იცნობს, აშკარად და პირუთვნელად აღიარებს, რომ ყოფილ რევოლიუციონურ რუსეთის სივრცეზე, მხოლოდ საქართველოშია ჯერ ჯერობით შენარჩუნებული რევოლიუციის მონაპოვარი. არა თუ შენარჩუნებულია, არამედ რესპუბლიკის დამოუკიდებლობის უზრუნველყოფა და უკვე დაწყებულ და განზრახულ რეფორმათა განხორციელება თავდებია იმის, რომ კიდევ უფრო განმტკიცდება დემოკრატია და ფართო გზა გაეხსნება მას მომავალში სამოღვაწეოდ, თუ სავსებით გაიმარჯვა იმ პოლიტიკამ, რომელსაც ჩვენი მმართველი წრეები აწარმოებენ. „ან სულ, ან არაფერი"—ასეთია არსებითად ანტი-მარქსისტული, უტოპიურ-ბლანკისტური ტაქტიკა, რომელიც ლოღიკის ძალით ნიადაგ ავანტიურა ნარევი იყო და იქნება; „შესაძლებლობის ფარგლებში ობიექტიური პირობების და მიხედვით დემოკრატიის სასარგებლო რევოლიუციონური მაქსიმუმის მოპოვება"—ასეთია აწმყო დიამეტრალურად საწინააღმდეგო, ჭეშმარიტად მარქსისტული ტაქტიკის დედა-აზრი, რომელსაც ჩვენი პარტია მუდამ მისდევს და ასე უახლოვდება საბოლოო მიზანს. ამ საზომით მოქმედობს რევოლიუციონური დემოკრატია ამ ბოლო დროს, ჰქმნის რა თანამედროვე პოლიტიკას და სდგას რა დემოკრატიული რესპუბლიკის სათავეში.

ამ ბოლო დროსვე ჩვენში ნამყოფი [illegible] მოსულნი და ეხლა კი უკვე რუსეთში დაბრუნებულნი, აქ ჩვენი დემოკრატიის მდგომარეობას და მის მიერ გადადგმულ ნაბიჯებს ასე თუ ისე იცნობენ და, თუმცა ისინი დაახლოვებით არ არიან გაცნობილნი ჩვენ საზოგადოებრივ ურთიერთობას, მაინც შეუძლიანთ ობიექტიურად დააფასონ ჩვენი პარტიის ის ნაბიჯები, რომლებიც დემოკრატიის და რევოლიუციის მონაპოვართა სახსნელად მათ აქ ყოფნის დროს იქნა გადადგმული. საუბედუროდ, ბევრ პარტიულ ამხანაგსაც ეს ჩვენ ქვეყანაში ყოფნა და ყველაფრის საკუთარი თვალით ნახვა, ბოროტად გამოუყენებია. მათში პირველი ადგილი სტ. ვოლსკის ეკუთვნის, კაცს ფრიად განათლებულს; მას რომ ობიექტიურად გაეთვალისწინებინა აქ შექმნილი მდგომარეობა და ის პირობები, რომლებშიც ჩვენი ქვეყანა მოექცა, მაშინ ჩვენ დემოკრატიას ის ასე არ მოექცეოდა. ის ყალბად აცნობს რუსეთის საზოგადოებას ჩვენ ამბებს, როცა სწერს: „საქართველოში მცხოვრებთა ფართო წრეები როგორღაც სერიოზულად არ სცნობენ თავიანთ დამოუკიდებლობას და არც საკუთარ ბონებს იღებენო". *) ეს არ არის მართალი, ვინაიდან ისე სულით და გულით, სრულიად შეგნებულად და ძალდაუტანებლივ, არც ერთი ერის დემოკრატია არ იცავს თავის ქვეყანას და დამოუკიდებლობას, როგორც ჩვენი დემოკრატია, რომლისთვისაც ისტორიის ჩარხის ტრიალმა რევოლიუცია, დემოკრატიზმი და დამოუკიდებლობა დღეს სინონიმებად აქცია.

ჩვენ კარგათ ვიცით, თუ სტ. ვოლსკის, როგორც ყოფილ ნახევრად ბალშევიკს, რა ღვაწლი მიუძღვის რუსეთის რევოლიუციის წინაშე. მან აქ, თფილისში, აშკარად აღიარა, რომ მან და მისმა „ნოვაია ჟიზნ" ელმა ამხანაგებმა დაუთვლელი სამსახური გაუწიეს რევოლიუციას და თავისი მოღვაწეობით პრესაში გაუადვილეს ბალშევიკებს თავიანთი ავანტიურის მოხდენა. ეს „ტაქტიკა გაკოტრებული" ადამიანი ჩვენ ქვეყანაში ჰპოვებდა სულიერ საყუდელს და აქ ყოფნისას თითქმის საქართველოს დამოუკიდებლობის გამოცხადებამდე ჩვენი დემოკრატიის მიერ წარმოებულ ტაქტიკას იწონებდა.

ჩვენა გვგონია, ხსენებულ პირს უნდა ეგრძნო შექმნილი ტრაღედია ჩვენი ერისა, რომელიც თითქმის მთლიანად სოციალ დემოკრატიის გავლენის ქვეშ იმყოფება, უნდა ეგრძნო მისი მაჯის ცემა სიცოცხლისა და თავისუფალი ცხოვრებისადმი და აქედან შესაფერ დასკვნა გამოტანილ', გაეკეთებინა ინფორმაცია რუსეთის საზოგადოებისთვის შესახებ იმ ზომებისა, რომლებიც ჩვენმა პარტიამ ერის გადასარჩენად მიიღო. ის კი ისე აცნობს მდგომარეობას, თითქოს საქართველოს დემოკრატია ოდესმე ბალშევიკურ-რეაქციონური რუსეთის მოსურნე ყოფილიყოს: „მასსის ბალშევიკური განწყობილების ერთ ერთ მთავარ წყაროდ, სხვათა შორის, ჩაითვლება რუსეთთან გაერთიანების სტიქიური სურვილი. მასსის თვალში ბალშევიკური მთავრობა, ეს არის რუსეთის სიმბოლო, არა საბჭოთა რუსეთის, არამედ რუსეთის, როგორც სახელმწიფოებრივ მთლიან ერთეულის".

იმას რომ თავი დავანებოთ, რომ ამ სიტყვებში მოსჩანს სტ. ვოლსკის აშკარა დიდმპყრობელური ნაციონალიზმის სახე, ჩვენ გადაჭრით უნდა ვაღიაროთ, რომ ეს არ არის სიმართლე. ჩვენი ფართო, ჭეშმარიტი დემოკრატია ამას სრულიადაც არ იზიარებს. ჩანს, ავტორს იმისთვის არა სდომებია კალამი, რომ „სიმართლეს მსახურებდეს და აზრი წმინდა განამტკიცოს"...

კიდევ ბევრი ამგვარი და უარესი მარგალიტების მოყვანა შეიძლებოდა სტ. ვოლსკის წერილიდან, მაგრამ დასახასიათებლად ესეც კმარა.

არ—მ.

*) იხ. გაზეთ „კიევსკაია მისლ"-ის 13 აგვისტოს №-დან გადმობეჭდილი წერილი „ტრუდოვოე ზნამიაში".

საქართველოს ეროვნული საბჭო

23 აგვისტოს სხდომა.

(დასასრული).

თავმჯდომარეობს კარლო ჩხეიძე.

ნოე ხომერიკი (მიწათმოქ. მინისტრი). ბ-ბო, როცა მე სოხუმიდან მომავალმა პირველად წავიკითხე გაზეთებში, რომ ნაც. დემოკ. შეკითხვა შეიტანეს ეროვნულ საბჭოში ჩემი მოქმედების შესახებ, მე ერთობ გამიკვირდა. უნდა მოგახსენოთ, რომ მე ძლიერ მაინტერესებდა თუ ვინ გამოვიდოდა შეკითხვის დასაცავად. რატომ? ამაზე ქვევით მოგახსენებთ.

აქ შეკითხვის ავტორმა სთქვა, რომ ერთ კაცს არა აქვს უფლება ასეთი სერიოზული საკითხები გადაჭრას და ხაზინა აზარალოსო, მე ძალიან გულ დასმით და ყურადღებით მოუსმინე ორატორს, მაგრამ ვერ გავიგე თუ რაში დაინახა მან ხაზინის ზარალი. არსებული კანონის მიხედვით შეიძლება ასეთ საქმეების გაცემის დროს დაინიშნოს შეჯიბრება ორჯერ, ირთხელ დავნიშნეთ, მაგრამ არავინ გამოცხადდა. მეორეჯერ დანიშვნა არ შეიძლებოდა, რადგან ისეთი პირობები იყო შექმნილი, თუნდაც რო დაგვენიშნა დარწმუნებული ვიყავით, როგორც აქ ჩემმა ამხანაგმა მოგახსენათ, რომ არავინ მოვიდოდა, რადგანაც პირველ საჯარო ვაჭრობაზე არავინ გამოცხადდა, თუმცა ყველამ კარგათ იცოდა თუ რაში იყო საქმე. ჩვენ საშინელ ცუდ პირობებში ვიმყოფებოდით, ოსმალეთი იმუქრებოდა და შეტევასაც აწარმოებდა. ჩვენ უნდა გვეზრუნა როგორმე სახელმწიფოს ქონება გადაგვერჩინა და ოსმალეთის ხელში არ ჩავარდნილიყო. იქნებ ბ. ვეშაპელი იმაზე ზრუნავდა, რომ ეს ქონება ოსმალეთის ფაშებს ჩავარდნოდა ხელში! ამიტომ ჩვენ ვიჩქარეთ, მივმართეთ კაპიტალისტებს, მაგრამ არცერთმა არ ისურვა ამ საქმის აღება. როგორც შემდეგში გამოირკვა თურმე ვისაც კი შეეძლო ამ საქმის მოგვარება, ისინი ამაში წინასწარ შეთანხმდენ და ხაზინის წინააღმდეგ გაფიცვას აწარმოებდენ. ჩვენ ამის საბუთები გვაქვს. ჩვენ მივიღეთ მხედველობაში, რომ წყალი თანდათან ფუჭდება და ის გავეცით იმ ჯგუფზე, რომელმაც ამ საქმის მოწყობა იკისრა, ამ რიგათ ჩვენ თავიდან ავიცილეთ პასუხისმგებლობა და ასეთი მათ დავაკისრეთ. ჩვენ მათთან შევკარით ისეთი პირობა, რომელიც ცალმხრივია და რომლის დარღვევა ჩვენ ყოველთვის შეგვიძლია. გაუგებრობის გასაფანტავათ უნდა განვაცხადო, რომ კონტრაგენტებმაც ეს იცოდენ. ვინაიდან მე მეეჭვებოდა, რომ ისინი ამ საქმის გაძღოლას შესძლებდენ, წინდაწინ გავაფრთხილე: თუ თქვენ კარგათ ვერ წაიყვანთ საქმე, მაშინ ჩვენ იძულებული ვიქნებით სხვას გადავცეთ თქო. ისინი დათანხმდენ. ჩვენ დღესაც მზათ ვართ უკეთეს კაპიტალისტებს გადავცეთ იგი. მართლაც, ჩვენთან მოდიან და გვეუბნებიან მოგვეცითო. მარა ჩვენ მოგველაპარაკებიან, პირობას მოგვცემენ,—მარა ისევ გარბიან. როგორც მოგახსენეთ ჩვენმა კონტრაგენტებმა უკვე ნახ. მილიონი მანეთი შემოიტანეს ჩვენს კასაში. (ბ. ვეშაპელი ადგილიდან: მერე როგორ ყიდიან?) არ ვიცი როგორ ჰყიდიან. ეს არც უნდა ვიცოდე, ჩვენ რომ მიგვეღო ჩვენს თავზე ის, თუ რა ფასებში და როგორ გაყიდიდენ, მაშინ წაგებაც (თუ იქნებოდა) უნდა გაგვეზიარებია, ამიტომ, ჩვენ დაუშვით თავისუფალი ვაჭრობა. თქვენ ყოველთვის მომხრე ხართ თავისუფალი ვაჭრობის და ამ ნიადაგზე კამპანიასაც აწარმოებდით, ახლა კი მიკვირს, რათ ხართ წინააღმდეგი ამ შემთხვევაში თავისუფალი ვაჭრობის. აქ ბ. ვეშაპელმა გვისაყვედურა ტყის შესახებ რათ დაუშვით მონოპოლიაო. მე კი ვაცხადებ, რომ არავითარ მონოპოლიას ადგილი არა აქვს. ინტერპელიანტს რომ კარგათ წაეკითხა ხელშეკრულება, მაშინ ის იმაში მონოპოლიის ჩანასახსაც ვერ იპოვიდა. ჩვენ შევუთანხმდით „ოქროს ვერძის" საზოგადოებას 10 ათასიდან 20 ათას საჟენი შეშის დამზადებაში. ჩვენი წარმომადგენელი იქ არის და უყურებს საქმის ვითარებას, ფასის გამომუშავებაში ჩვენც ვღებულობთ მონაწილეობას, მხოლოდ ჩვენ სანიმუშო ფასათ ავიღეთ 190 მ. შეიძლება მომატება და დაკლებაც, მხოლოდ ჩვენი დასტურით. ეს დამოკიდებულია მუშა ხელის ფასზე. სად არის აქ მონოპოლია? თუ „ოქროს ვერძი" იტყვის, რომ ამაზე ქვევით არ შემიძლია დამზადებაო, ჩვენ მას ერთ საჟენსაც არ მოვაჭრევინებთ. კიდევ გვეკითხებიან, სად არის აქ მონოპოლია? რათ ეყრდნობით გაზეთ „სოციალ-დემოკრატს"? ამ გაზეთს ყალბი ცნობის მოთავსებისათვის მე ვაძლევ პასუხის გებაში. ბ-ბო! ყოველ შემთხვევაში მე არ გირჩევდით დაეყრდნოთ ისეთი გაზეთის ცნობას, რომლის დახურვა თქვენ ამას წინეთ ამ კათედრიდან მოსთხოვეთ ჩვენს მთავრობას. რამდენათ მისაღებია ასეთი საშვალებით ბრძოლა პოლიტიკურ მოწინააღმდეგესთან, დე ამაზე თავისი აზრი საზოგადოებამ გამოსთქვას.

აქ ინტერპელიანტმა წაგვიკითხა დიდი ეპისტოლე ვაჭარ მრეწველთა საზოგადოების, რომელიც თავს სდებს სამშობლოსათვის. მე განგებ ვსთხოვე ინტერპელიანტს თუ სახელდობრ ვინ აწერდა ხელს ამ განცხადებას. იცით, ბ-ბო, ეს პირი ვინ არის? ის სპეკულიანტი იყო ჯერ კიდევ მაშინ, როცა სპეკულიაცია ჩვენში არ არსებობდა და განსვენებულ ჯაბართან ერთად დიდის ენერგიით ებრძოდა კოოპერატივებს ერთი-ორი კოოპერატივი კიდევაც ჩაკლა. ვეშაპელის მიმდევრები მაშინ ამაზე ბევრს სწერდენ, მარა ეტყობა ეს ახლა დაავიწყდათ. არ ლაპარაკობენ იმაზედაც, ვითომ ჩვენ ვღონობებით წინ კერძო ინიციატივას, საშუალებას არ ვაძლევთ კაპიტალისტებს, რომ კაპიტალი დააბანდონ და წარმოება გააჩაღონ. უნდა ვაღიარო გადაჭრით, რომ ეს სიმართლეს სრულებით არ შეეფერება, ჩვენი კაპიტალი სამწუხაროდ, ევროპიულ საქმიანობას გაურბის და სპეკულიაციით კმაყოფილდება. მე ძალიანს ვცდილობდი და რამდენადაც ეს ჩემგან იყო დამოკიდებული, ეხლაც ვცდილობ, რომ ჩვენი კაპიტალი წარმოებაში დაიბანდოს და მით ქვეყანა ნორმალურ პირობებში ჩამდგარიყო, მაგრამ ეს ასე არ ხდება. რა უფლებით ლაპარაკობენ უნაყოფობაზე ბ. ბ. ვაჭრები, რომელთაც თქვენ ასეთ ილუზიებში მოყავხართ?

მე მოვიგონებ ერთ მომენტს. ეს ის დრო იყო, როცა ბონების ბეჭდვის უფლება გვეკითხებოდა, თათრებსა და სომხებთან შეთანხმება ვერ მოხერხდა და ჩვენ საშინელი ფინანსიური კრახის წინაშე ვიდექით. მდგომარეობის გამოსაკეთებლათ ჩვენ გადავწყვიტეთ ზოგიერთი სახელმწიფო ქონება გაგვეყიდა; მივმართეთ ჩვენ ვაჭრებსა და მრეწველებს, გავაგებინეთ სახელმწიფოს საშინელი მდგომარეობა და წინადადება მივეცით შეეძინათ ჩვენგან ქონება. რა ქნეს მერე? წარმოგვიდგინეს მიუღებელი პირობები და როცა ტყავის საჯარო გაყიდვა დავნიშნეთ, ერთი მათგანიც არ გამოცხადებულა. ხოლო გარე-გარე და-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

დიოდენ და უცდიდენ იმ მოვლენას, როცა ჩვენ იძულებული ვიქნებოდით მათ პირობებს დავსთანხმებოდით. აი ბ. ბ. ამ ხალხის პატრიოტიზმი და უანგარობა!

დაბოლოს მოგახსენებთ ერთ გარემოებას. ბ. ვეშაპელი ჩვენ გვისაყვედურებს სახელმწიფო ქონების უკანონოთ გაყიდვას, თუმცა ეს უკანონობა მას არაფრით დაუმტკიცებია. მარა ახლა არ იკითხავთ, იმ დროს თითონ ვეშაპელი როგორ მოიქცა? მოგეხსენებათ, საქართველოს ნაციონალური საბჭოს პრეზიდიუმმა, როცა ის კერძო კულტურული დაწესებულება იყო, მიყიდა ტყავი კაპიტალისტთა ერთ ჯგუფს ისეთ პირობებში, რომ ხაზინა კარგავდა 15—18 მილიონ მან. გაუგებრობის თავიდან ასაცილებლათ უნდა განვაცხადო, რომ მე აზრადაც არ მომდის, თითქო პრეზიდიუმმა აქ ნებსითი თუ უნებლიეთი შეცდომა ჩაიდინა. არა, ეს ბ. ვეშაპელის ხელობაა და მე მის გზას არ გავყვები. ისეთი მდგომარეობა იყო მაშინ, რომ მოფიქრების დროც არ იყო. და თუ მაინც მოგახსენებთ ამ ფაქტს, იმიტომ რომ ბ. ვეშაპელი თითონ იყო წევრი ამ პრეზიდიუმისა და მაშასადამე მონაწილეობა მიიღო ტყავის ამ წესით გაყიდვაში. ამის შემდეგ რა ზნეობრივ უფლებით გვთხოვს ჩვენ ის პასუხს? ჩვენ კი, ბ.ბ., ბორჯომის წყალი გავყიდეთ საჯარო ვაჭრობით, შევასრულეთ კანონის მოთხოვნილება, შეშას ვამზადებთ საოჯახო წესით, ხოლო ამ საქმეში ვიხმარიებთ კერძო ინიციატივასაც.

აი რაშია ჩვენი დანაშაულობა!

გ. ვეშაპელი (ერ.-დ.) აცხადებს, რომ ის იყო პრეზიდიუმის წევრი, მაგრამ იმ ტყავის გაყიდვაში, რომელიც აქ ნ. ხომერიკმა დაასახელა, მას აქტიური მონაწილეობა არ მიუღია. მასთან ამბობს, რომ თუ ეს დანაშაული არის, მაშინ საბრალმდებლო სკამზე უნდა დავსვათ ძველი ეროვნულ საბჭოს პრეზიდიუმის ყველა წევრები. ორატორი აღნიშნავს, რომ თუ დავიცავით ეროვნული ინტერესი, მაშინ თავად აზნაურების წარმომადგენელს და მის ინტერესების დამცველს გვეძახით, თუ სახელმწიფოს ეკონომიურ მხარეზე დავილაპარაკეთ მაშინ კაპიტალისტებს გვეძახით. შეკითხვის დასაცავად ის არაფერს ლაპარაკობს.

ნ. ხომერიკი. მე, ბ-ებო, გაუგებრობის თავიდან ასაცილებლათ თავიდანვე განვაცხადე, რომ მე აზრათ არ მომდის, თითქო პრეზიდიუმმა აქ ნებსით თუ უნებლიეთ შეცდომა ჩაიდინა მეთქი და თან დაუმატე, რომ ეს ბ. ვეშაპელის ხელობაა და მე ამ გზას არ გავყვები მეთქი. მე ვაცხადებ, რომ ჩემ სიტყვაში არავისთვის ბრალი არ დამიდვია, და, თუ მაინც ავღნიშნე, ეს იმიტომ, რომ მინდოდა მიმეთითებია იმ უნუგეშო მდგომარეობაზე, როცა გაიყიდა ტყავი და გაიცა ბორჯომის წყალი. ეს მოხდა ერთ და იმავე დროს, ერთ და იმავე პირობებში. ბ. ვეშაპელი, როგორც წინეთ ვსთქვი, წევრი იყო იმ პრეზიდიუმისა და მაშასადამე მონაწილეობა მიიღო ტყავის ამ წესით გაყიდვაში, ამიტომ მას არ ჰქონდა ზნეობრივი უფლება ჩვენი მოქმედების წინაალმდეგ წასულიყო. როცა პირობები შეიცვალა, ქვეყანა ცოტათი დაწყნარდა, მაშინ პრეზიდიუმის წევრებმა, გარდა ვეშაპელისა აღიარეს იძულებითი შეცდომა თავისი, ხოლო ვეშაპელს არც პრესაში და არც კერძო ლაპარაკში ამ შეცდომაზე არაფერი უთქვამს. ასეა ბ-ნო ვეშაპელო, მე თქვენთვის არავითარი საბაბი არ მომიცია, რომ პრეზიდიუმისათვის ბრალი დაგედოთ.

ნ. ჟორდანია. მოქალაქენო, მე მგონია, რომ მსჯელობა იმ კონკრეტიულ შეკითხვის შესახებ, რომელიც დღეს აქ იყო დასმული, გათავებულათ უნდა ჩაითვალოს, რადგანაც შეკითხვის ავტორს მინისტრმა და მისმა ამხანაგმა პასუხი გასცეს. ხოლო ინტერპელიანტმაც მეორეჯერ ილაპარაკა და მინისტრის პასუხს სულ არ შეხებია. ამიტომ იმ საკითხს მე არ დავუბრუნდები. აქ სთქვეს, რომ წინანდელმა ეროვნულ საბჭოს პრეზიდიუმმა ტყავი გაყიდა და ამით ხაზინა დაზარალდაო. მე უნდა განვაცხადო, რომ მაშინ ისეთი აფორიაქებული დრო იყო, რომ არავინ არ იცოდა თუ ვინ იქნებოდა ქვეყნის ბატონ-პატრონი. აი სწორედ მაშინ დაიბადა აზრი, რომ ძვირფასი საქონლისათვის მიგვეჩინა ბინა და მტრის ხელისაგან გადაგვერჩინა. მე მაინც ამ საქმეში სრულიად არავითარი მონაწილეობა არ მიმიღია, არ ვყოფილვარ პრეზიდიუმის იმ სხდომაზე, სადაც ეს გადაწყდა და გავიგე რამოდენიმე დღის შემდეგ. როცა გარემოება გამოირკვა, ნაყიდობა გავაუქმეთ. (ვეშაპელმა გადახედა ი. ლორთქიფანიძეს და მას შეეკითხა: ეს ხომ ასე არ იყოვო? ლორთქიფანიძე დგება და ადგილიდან შენიშვნას იძლევა, ხელებს აშვერს ვილაცეებზე და ამბობს, რომ თქვენ მაშინ თავმჯდომარე იყავითო).

როცა მე კატეგორიულად ვაცხადებ, რომ მე არ ვიყავი მეთქი, მაშინ არ შეიძლება ლაპარაკი ასე [illegible]

თავმჯდომარე ახლა ლასხიშვილია. აქ განაცხადა გ. ვეშაპელმა, რომ მან იცის რაღაც ბოროტმოქმედება ხდება, ვიღაცა სპეკულიაციას და მექრთამეობას ეწევა, მაგრამ არ შემიძლია ეს განვაცხადო, რომ უხერხული მდგომარეობა არ შეიქნესო. მე მოვუწოდებ თითეულ წევრს საბჭოს და ყველა მოქალაქეს თუ იციან რაიმე ბოროტ მოქმედება განაცხადონ, ნურავის მოერიდებიან და ჩვენ მაშინ სასტიკ ზომებს მივიღებთ დამნაშავეთა წინააღმდეგ (ტაში). და თუ ვინმემ იცის ეს და მალავს, არ ლაპარაკობს, მაშინ მას თავისი მოვალეობა არ სცოდნია (ტაში). ეროვნული საბჭოს წევრი ვალდებულია სასტიკი თვალყური ადევნოს წესიერების დაცვას და თუ შენიშნა რაიმე უწესოება, ბოროტ-მოქმედება, პირველად მან უნდა ამოიღოს ხმა, რომ მთავრობას საშვალება მიეცეს სასტიკი ზომები მიიღოს დამნაშავეს წინააღმდეგ. (ტაში).

გ. ლასხიშვილი. მე იმიტომ გამოვედი ტრიბუნაზე, რომ ტყავის გაყიდვაში მეც მივიღე მონაწილეობა, როგორც პრეზიდიუმის წევრმა, უნდა განვაცხადო, რომ ბ. ვეშაპელი მარტო აქ არაფერ შუაშია. თავმჯდომარეთ მაშინ მე ვიყავი, მომხსენ. იყო ი. ლორთქიფანიძე, რომელმაც დაგვარწმუნა, რომ ტყავი უნდა გაიყიდოს თორემ წახდებაო. ჩვენ ვირწმუნეთ ეს, მით უმეტეს მაშინ ისეთი დრო იყო, და გავყიდეთ ტყავი.

გ. ნინიძე (ს.-დ.) მე ვფიქრობ, რომ შეკითხვაზე კამათი თითქმის გათავებულია, მე თუ ავიღე სიტყვა, ეს იმიტომ, რომ საბჭოს ყურადღება მივაქციო ერთ გარემოებას. აქ ხშირად შემოაქვს ეროვნულ დემოკრატიულ ფრაქციას შეკითხვა, მაგრამ ეს პარტია, რომელიც თავის თავს სახელმწიფოებრივ პარტიას უწოდებს საკითხს ვერასოდეს ვერ აყენებს ისე, როგორც ეს საჭიროა. ამიტომ ხდება, რომ ისინი გაუმასპინძლდებიან საბჭოს შეკითხვებით, მას ვერ დასვამენ ჯეროვანად, აუხვევენ შეკითხვას გვერდს, ილაპარაკებენ სულ სხვა საგანზე და მთავარი კითხვა ყოველთვის გადაუჭრელი რჩება. დიახ, მე ვამბობ, რომ ეროვნულ დემოკრატიული პარტია თავისის შეკითხვებით ამტკიცებს, რომ ის არ არის სახელმწიფოებრივი პარტია და ამიტომ არც ერთ მათ შეკითხვას სახელმწიფოებრივი ხასიათი არა აქვს. ავიღოთ თუ გინდ რ. გაბაშვილის უკანასკნელ სხდომაზე პირადი საკითხის შესახებ განცხადება. გაბაშვილმა კარგათ იცოდა, რომ პირადი საკითხის შესახებ კამათი რეგლამენტის ძალით არ შეიძლებოდა და ნინიძეს საშინელი ბრალი დასდო. როცა პირადი განცხადებაზე იღებენ სიტყვას, მაშინ მხოლოდ პირადი საკითხის შესახებ უნდა ილაპარაკონ, გაბაშვილი კი, როგორც ვსთქვი, ნინიძის ლანძღვას შეუდგა (ივანიცკი ადგილიდან: ის მეორე ნინიძეზე ლაპარაკობდა, თქვენზე არაფერი უთქვამს). ეგ სულ ერთია მე ვეხები საერთოდ თქვენს ურიგო მოქცევას და ვამბობ, რომ ეს მან ხრული შეგნებით ჩაიდინა, ალბათ ვინმემ იმ სკამებიდან წაჩურჩულა ბ. გაბაშვილს ამის შესახებ და მისთვის საკმარისი შეიქნა ამ ტრიბუნიდან თუმცა უკანონოთ, მაგრამ მაინც განეცხადებია, ნინიძემ ყალბი მანდატით გავიდა მუშათა საბჭოშიო. ასევე მოიქცა დღეს აქ ბ ნი ვეშაპელი. მან თავის შეკითხვის დაცვას თავი დაანება და ხელი მაგრათ ჩასჭიდა ნ. ხომერიკის ტყავის გაყიდვის შესახებ განცხადებას და წინანდელ ეროვნულ საბჭოს პრეზიდიუმს. აი როგორ ცდილობენ ნაციონალ დემოკრატები მთავარი საკითხი მიაფუჩეჩონ და ყურადღების ცენტრი უმნიშვნელო საკითხებზე გადაიტანონ. ბ. ვეშაპელმა თავისი შეკითხვით აღიარა, რომ მას არა აქვს არავითარი საბუთი შეკითხვას დასამტკიცებლათ. მე არ გამოვუდგები შეკითხვის შესახებ არსებითად კამათს, რადგანაც მინისტრმა და მისმა ამხანაგმა შესაფერი პასუხი გასცეს ინტერპელიანტს. მე შევეხები მხოლოდ შეკითხვას კანონიერების მხრით. ბ. ვეშაპელი აქ ხშირად ახსენებდა არსებულ კანონებს და ვითომ მათზე ეყრდნობოდა, მაგრამ, როგორც აქ გამოირკვა, ის სრულიად არ იცნობს არსებულ კანონებს. ამის დასამტკიცებლათ მე მოვიყვან თუნდაც ბორჯომის წყლის შესახებ ხელშეკრულებას: მას ალბათ მხედველობაში ჰქონდა სამოქალაქო კანონის მე-10 ტომის დამატება,—Положеніе казенныхъ поставокъ и подрядовъ. როცა კანონზე უთითებთ ბ. ვეშაპელო, მაშინ უნდა იცნობდეთ იმ კანონს, რომელსაც იხსენიებთ. ამ შემთხვევაში კი ჩვენ „პოდრიადებთან“ და „პოსტავკასთან“ კი არა გვაქვს საქმე, არამედ უბრალო გაყიდვასთან. უნდა სცოდნოდა ბ. ვეშაპელს, რომ სახელმწიფო საქონლის გაყიდვას დროს ვალდებული არაა კანონით ვაჭრობა გამართოს. და თუ ბ. ვეშაპელმა ეს არ იცოდა, შეცდომაში არ უნდა შეეყვანა თავისი ფრაქცია მაინც. აქ ბ. ვეშაპელმა აღნიშნა აგრეთვე უკანონობა შეშის დადებულ ხელშეკრულობისა. ჩანს ბ. ვეშაპელი [illegible]

რა მარტო იმის ცოდნა, რომ არსებობს რაღაც კანონი. საჭიროა იცოდე თუ როდის და როგორ მოიხმარო ის. რომ ეს ასე არ იყოს, მაშინ ერთი არაკის გმირიც ხომ მცოდნეთ ჩაითვლებოდა (კანონი объ оброчныхъ статьяхъ? ეკითხება ვეშაპელი ადგილიდან). რუსული ანდაზაა: ზარის ხმა მოესმა, მაგრამ საიდან არის ვერ გაიგოვო, სწორედ ასე ემართება ბ. ვეშაპელს. რომ წარმოდგენა ქონდეს არსებულ კანონებზე, ეცოდინებოდა, რომ ის ხელშეკრულობა ტყის შესახებ, რომელიც მან ამ ტრიბუნიდან წაიკითხა არის არა оброчная статья, როგორც თითონ ბრძანებს, არამედ უბრალო საოჯახო წესით დამზადება: პირობაში აღნიშნულია ის საფასური, რომელიც დასამზადებლათ არის საჭირო, მუშაობა ხდება სამინისტროს კონტროლ ქვეშ.

ჩვენი ფრაქცია სრულებითაც არ მალავს, რომ ბორჯომის წყლის შესახებ დადებულ ხელშეკრულებას აქვს ერთი დიდი ნაკლი, ეს ის არის, რომ ის პირები, რომელთაც აქებული აქვთ წყალი, არ არიან ისეთი კაპიტალისტები, რომ შეეძლოთ პირობის უზრუნველყოფა, მათ ქონება არ შესწევთ საკმაო, მაგრამ აკი გეუბნებათ მინისტრი გამონახეთ უფრო შეძლებული პირები და მათ მიეცითო. მაგრამ ასეთი პირები რომ არ გამოჩნდენ ჯერ ჯერობით?

ახლა გავარჩიოთ თვით შეკითხვა ფორმალურად. მთავრობას ეკითხებიან, თანახმა ხარ თუ არა, რომ საპარლამენტო კომისია ავირჩიოთ, რომელიც გადასინჯავს ყველა ხელშეკრულებებსო და სხვა. როგორ შეიძლება პარლამენტმა, რომლის წინაშე პასუხისმგებელია მთავრობა, ასე დაუყენოს მას საკითხი. შეიძლება ეს მოსახერხებელი იქნეს იმ კონსტიტუციის ძალით, რომელსაც ეროვ.-დემოკრატების პარტია დასწერს, ხოლო პარლამენტარულ ქვეყნებში არ არსებობს ისეთი კონსტიტუცია, რომელიც ნებას აძლევდეს პარლამენტს ასე დაუყენოს კითხვა მთავრობას, მე არ ვიცი ამას რა უწოდო, ეს ხუმრობაა, ეს თავის უფლების მასხრად აგდებაა (სიცილია დარბაზში). ორატორი კითხულობს ნაც.-დემოკრატების შეკითხვას და ამბობს ეს ხუმრობაა თუ სახელმწიფოებრივი შეკითხვა? თქვენ კი არა უბრალო სოფლის მასწავლებელმაც კი იცის, რომ ბავშვებთან მეცადინეობის დროს საჭიროა ერთგვარი სისტემა. თქვენ კი როცა შეკითხვა შემოგაქვთ არავითარ სისტემას არ ეძებთ. ეს სახელმწიფოებრივი პარტია კი არა პოლიტიკურ ბალღების პარტიაა. თქვენ იქნებ გსურთ ჩვენი პარლამენტი გადააქციოთ სახუმროთ, მაგრამ ნურას უკაცრავათ, ჩვენ თქვენ გათქმევინეთ, რაც გსურდათ და თქვენივე მოქმედებით და სიტყვებით დაგამტკიცებინეთ ხალხისათვის თქვენი პოლიტიკური უსუსურობა და მოუმწიფებლობა. თქვენ არ იცით, რა არის კითხვა, შეკითხვა, საკანონმდებლო წინადადება, ამაზე კ. აფხაზმაც წაგიკითხათ ლექცია, რომელსაც თქვენ სულ განაბული უსმენდით, მაგრამ ვერაფერი ისწავლეთ, თქვენ რომ აგიხსნათ, ხელ ახლა დაგავიწყდებათ, ამიტომ ჩვენს ფრაქციას უნდა ამას რეალიზაცია უყოს და წინადადება შემოგვაქვს დაისვას დღიურ წეს-რიგში, რომ შემდეგისთვის არჩეულ იქნას კომისია, რომელიც განიხილავს წინასწარ თქვენს შეკითხვას ან ბინის მხრივ, დაალაგებს, დააწყობს მას და ისე წარმოუდგენს ეროვნულ საბჭოს განსახილველად. (ვეშაპელი ადგილიდან: უკეთესია дѣтскій садъ). ეს თქვენთქვის საჭიროა, თქვენ უნდა ისწავლოთ პოლიტიკური ანბანი და შემდეგ იქნებ არ მოგვაცდინოთ უბრალო საკითხებზე).

ჩერქეზიშვილი (ს. რ.) აღნიშნავს, რომ დღევანდელი დღე ნაც.-დემოკრატების სასტიკი დამარცხების დღე იყოვო, მაგრამ სახელმწიფო ქონების ექსპლუატაციის ის წესი, რომელსაც მთავრობა ადგია, მისაღები არაა, საჭიროა სახელმწიფომ თითონ მოაწყოს წარმოება.

მ. ყაუხჩიშვილი (ს.-ფ.) ამბობს, რომ შეკითხვის სათაური იყო ერთი, ხოლო განმარტება მეორე. შეკითხვის ავტორმა მთავრობის სამართლიან მოქმედებაში ეჭვი შეიტანა, მაგრამ მთავრობის წარმომადგენლებმა მას უტყუარი საბუთებით წინააღმდეგი დაუმტკიცეს. ჩვენ ბორჯომის წყლის გაცემაში მთავრობას ვერაფერს ვუსაყვედურებთ, აქ არავითარი კონცესსია არ არის გაცემული, ვადაც ნაჩვენებია ერთი წელი. ასე რომ ამით მთავრობას არაფერი წაუხდენია. მე ძალიან მოხარული ვარ, რომ მთავრობის წარმომადგენლებმა აქ ნათლად და აშკარათ დაუმტკიცეს ინტერპელიანტს შეკითხვის უსაფუძვლობა, უაზრობა, მაგრამ მე მდგომარეობას მაინც სახიფათოდ ვსთვლი, რადგანაც ისეთი არა სახელმწიფოებრივი შეკითხვები შემოდის ამ მემარჯვენეებიდან, რომ ყოვლად შეუძლებელია მაზე დროს დაკარგვა. ჩვენი ფრაქცია საკითხს გამორკვეულად აცხადებს და კმაყოფილია მთავრობის განმარტებით

თავმჯდომარე. აქ მე მაქვს ერთი წინადადება, სოც. დემ. შემოტანილი, რადგანაც მეტი არავის შემოაქვს, ამიტომ კენჭს უყრი ამას. საბჭომ მიიღო შემდეგი რეზოლიუცია: მოისმინა რა მთავრობის განმარტება ნაც. დემ. მიერ შემოტანილ შეკითხვაზე, საბჭო კმაყოფილია ამ განმარტებით და გადადის მორიგ საქმეებზე. კრების დახურვის წინ თავმჯდომარემ მოახსენა საბჭოს, რომ ზოგიერთი წევრები რეგლამენტს არღვევენ, რომ შემოდის ჩვეულებათ ერთგვარი ჟარგონი, რაც სასურველი არაა. სხვათა შორის თავმჯდომარემ მოიგონა წინა სხდომაზე ბ. რევაზ გაბაშვილის საქციელი, რაც იმაში გამოიხატა, რომ ბ. გაბაშვილმა აიღო სიტყვა პირად საკითხისთვის, მაგრამ შეეხო სულ სხვა საკითხს და ისარგებლა რა შემთხვევით ბრალი დასდო საბჭოს წევრს ბიქტორ ნინიძეს, რომელსაც პასუხის მიცემის საშუალება არ ქონდა.

ა. სიგუა.

დეპეშები

(ამიერ-კავკასიის დეპეშათა სააგენტო).

25 აგვისტო.

ბერლინი. 24 აგვისტო. დასავლეთის ფრონტი. კრონ-პრინც რუპრეხტის არმია. ინგლისელებმა ჩრდილოეთით შემოტევის ფრონტი გააფართოვეს არრასის სამხრეთ-აღმოსავლეთ ნაწილამდე, სამხრეთით კი—სომის იქით, შოლნამდე. ბაპომის ჩრდილო დასავლეთით ჩვენ ბრძოლა გვქონდა მოწინააღმდეგესთან, სადაც ყველა ადრინდელი შეტევანი უკუქცეულ იქნა. შუადღის შემდეგ განახლებულმა შეტევამ საშუალება მისცა მოწინააღმდეგეს ზოგიერთი ტერიტორია დაეკავებინა მორის მიმართულებით. პრუსიელმა ნაწილებმა, რომლებიც აქ კონტრ იერიშზე გადავიდენ, დაახვედრეს მოწინააღმდეგეს. ვიცე-ვახმისტრმა ბიუერმეისტერმა თავისი პოლკით ზარბაზნების ყუმბარებით გაანადგურა 6 მოწინააღმდეგის ჯავშნოსანი. ლეიტენანტმა უდეტმა ჰპოვა მე 59 და მე 60-ე საჰაერო გამარჯვება.

ვენა. 24 აგვისტო. იტალიის ფრონტი. პოზენსა და გრიესზე იტალიელებმა მოიტანეს აეროპლანებით იერიშები და ყუმბარები ჩამოჰყარეს, რიცხვით 30, რომლითაც რამოდენიმე მცხოვრები მოიკლა და დაზიანდა ლაზარეთი.

მოსკოვი. 24 აგვისტო. ც. აღმ. კ. არსებულ პრეს ბიუროს ბიულეტენი. მთელ ქვეყანაზე მცხოვრებნი შიმშილს და გაჭირვებას განიცდიან. რომისაგან მოლოდინობის გამო ხდება გამოსვლები მადრიდში, მილანში და იაპონიის დიდ ქალაქებში, ევროპის ქალაქები რომ არ ჩავთვალოთ.

ბერლინში ს.-დ. ორგანიზაციათა კავშირის კრებაზე გამოირკვა, რომ დამოუკიდებლები კავშირში შედიან 25,000 შეიდემანელები კი 7,384 კაცი. „ტაიმსი“ იტყობინება, რომ ამერიკამ ვლადივოსტოკში ორი ფილიპიელთა პოლკი გადმოსხა. რუსეთის დელეგაციის მუშაობის შესახებ საზავო მოლაპარაკებისა ფინლიანდიასა და უკრაინასთან წინ-წინ მიიწევს, უკანასკნელი ცნობებით ვტყობილობთ, რომ გერმანიაში გაფიცულია 400.000 სამთო სამრეწველოს მუშა, მიუხედავათ მათი ლიდერების გაფ ცვის წინააღმდეგ მოწოდებისა. კადეტები და მემარჯვენე ესერები შეთანხმდენ მთავრობის შემადგენლობის შესახებ უკრაინის კონსტიტუციის თანახმად უკრაინის გეტმანი, სანამ ცოცხალია, აღჭურვილია კონსტიტუციონური მონარქის უფლებებით. გერმანია იმედოვნებს, რომ წელს უკრაინიდან გაიტანს 100 მილიონ ფუთ პურს.

26 აგვისტო.

ბერლინი. 25 აგვისტო. დასავლეთის ფრონტი. კრონპრინც რუპრეხტის არმია. იპრის სამხრეთ-დასავლეთით ბრძოლები ჩვენ სასარგებლოდ სწარმოებს. ლაბასის არხის ჩრდილოეთითაც ჩვენ მტრის იერიშები მოვიგერიეთ. ჩვენმა საჰაერო ესკადრამ ამ დღის ჩაჰყარა მოწინააღმდეგეთა სამხედრო დაწესებულებებში 75,000 კილ. ყუმბარა.

კონსტანტინოპოლი 25 აგვისტო. პალესტინის ფრონტი. სწარმოებს საარტილერიო და საჰაერო ბრძოლა. იორდანის აღმოსავლეთით მოწინააღმდეგეთა მზვერავები ჩვენ უკუვაგდეთ. აგრეთვე მოვიგერიეთ ცხენყბულთა იერიშები ხეჯასთან სხვა ფრონტებზე საყურადღებო არა მომხდარა რა.

პარიზი. 25 აგვისტო. უკანასკნელ დროს საარტილერიო ბრძოლაა. ეილეტისა და ენს შუა ფრანგებმა გაიმარჯვეს და კრემონტას დასავლეთით გერმანელთა იერიშები მოიგერიეს. ამ ბრძოლებში ფრანგებმა ტყვედ წამოიყვანეს 400 გერმანელი. სხვა ფრონტებზე საყურადღებო არა მომხდარა რა.

მთავრობაში

24 აგვისტოს სხდომაზე მთავრობამ დაადგინა:—მიწ. მოქმ. მინისტრის მოხსენებით წინამძღვარიანთკარის სამეურნეო სკოლა იქნეს აღიარებული სახელმწიფო სკოლად, რომლის ხარჯების დასაფარავად გადაიდოს 31,000 მან.

— 10 მილიონიან ფონდიდან სახალხო განათლების მინისტრს მიეცეს 9,600 მან. თფილისის ქალთა და ვაჟთა გიმნაზიებისთვის დახმარების აღმოსაჩენად.

— შინაგან საქმეთა მინისტრს დაევალოს დაუყონებლივ გაატაროს ცხოვრებაში ქვეშევრდომობის კანონი.

— ვაჭრობა მრეწველობის მინისტრის მოხსენებით გერმანიაში გასაგზავნი სავაჭრო კომისიის ხარჯების დასაფარავად გადაიდოს 47,000 მარკა.

— სახელმწიფო კონტროლიორის მოხსენებით მთავრობამ დაადგინა გაუქმდეს კავკასიის ფრონტის ყოფილი საგანგებო განყოფილება და შეეწყვიტოს მას კრედიტის ძლევა.

— განთავისუფლებულ იქნას ყველა ის ოთახები, სარდაფები, რომელიც დაკავებულია სხვადასხვა დაწესებულებებით და რომელიც საჭიროა სწავლის საქმისათვის.

ახალი ამბები

ოთხშაბათს 28 აგვ. საღ. 6 საათზე დანიშნულია საოლქო კომიტეტის ს. დ. მ. პ. კრება გთხოვენ ყველა წევრებს აუცილებლათ დაესწროთ.

✦ **მომრიგებელი კამერა.** შრომის მინისტრი შუამდგომლობს მთავრობასთან, რომ დაინიშნოს სამი წევრი განსაკუთრებულ მომრიგებელ კამერაში, რომელიც გაარჩევს უთანხმოებას მუშებსა და ადმინისტრაციასა, მთავრობასა და სხვა დაწესებულებათა შორის ჩამოვარდნილს.

✦ **ყალბი ფულების აღმოჩენა.** 25 აგვისტოს ღამის 12 საათზე ბიხოვის ლიტოგრაფიაში, გოლოვ. პრ. აღმოაჩინეს 116,050 მან. ამიერ-კავკასიის კომისარიატის ყალბი ბონები, კლიშეები, და დასაბეჭდათ დამზადებული ქაღალდები. ბონების ბეჭდვის დროს დააპატიმრეს: ვლ. დიმ. ჯიბლაძე, ალ. საყვარელიძე, არტ. სადირაძანოვი და ზაქ. ხმალაძე. ამავე საქმის გამო დააპატიმრეს: ს. ის. ბიხოვი, მისი ქარგალი და დავ. ნეიმანი და აფიცერი ტოლბუზინა. ყველას ბინა გასჩხრიკეს, მაგრამ ვერ აღმოაჩინეს რა. გამოძიება სწარმოებს.

✦ **გადამალული საქონლის აღმოჩენა.** 24 აგვისტოს შ. ს. სამინისტროს საგანგებო რაზმმა აღმოაჩინა სადგ. ნავთლუღში 7 ვაგონი სხვადასხვა საინტენდანტო საქონელი: 3000 ფ. წაღები, 1000 ფ. ქერი, 1 ვაგონი თეთრი საგაზეთო ქაღალდი, 1 ვაგონამდე ზეთი და სხვ., რომლის ღირებულება უდრის არა ნაკლებ 5 მილიონ მან. გამოძიება სწარმოებს.

✦ **სახივრები.** გერმანიის საელჩოს საჩივრები მოსდის, რომ ფოთიდან გერმანულ გემზე მოგზაურობა მეტად მოუწყობელია და მძიმე პირობებში ხდება. საელჩო აცხადებს საყოველთაოდ, რომ უკეთესი პირობების შექმნა ომის დროს შეუძლებელია და ვისაც უკეთესი პირობებში სურს მოგზაურობა, უნდა მოიცადოსო.

✦ **სტიპენდია გერმანიაში.** გერმანიის მთავრობამ დაარსა 10 სტიპენდია ქართველ მოსწავლეთათვის თითო—15000 მარკა.

✦ **თხოვნა.** ლტოლვილთა განყოფილებამ ქალაქის თავს წარუდგინა სია მოვალეების, რომლიდანაც სჩანს, რომ კერძო პირების ვალი 185000 მანეთს უდრის, მსახურებს 140,000 მან., და საზოგადო დაწესებულებებს—191,000 მ., ლტოლვილთა განყოფილება სთხოვს ქალაქის თავს ეხლავე იქნენ დაკმაყოფილებულნი მოსამსახურენი და კერძო მოვალენი ქალაქის კასიდან.

✦ **23 აგვისტოს,** საღამოთი ნაძალადევის თეატრის შენობაში ამხ. ვლ. ახმეტელაშვილმა წაიკითხა მოხსენება გერმანიაში მოგზაურობის შესახებ. მუშები ბლომათ დაესწრენ. შენობის სივიწროვის გამო ბევრი უკანვე გაბრუნდა. მომხსენებელს მუშებმა მრავალი შეკითხვები მისცეს. მოხსენებამ კარგი შთაბეჭდილება დასტოვა მუშებზე.

✦ **ხარჯთ-აღრიცხვა.** ქალაქის გამგეობის ლტოლვილთა განყოფილებამ ქალაქის თავს წარუდგინა ენკენისთვის ხარჯთ-აღრიცხვა, რომლის მიხედვით განზრახულია ხსენებულ განყოფილების ლიკვიდაცია და მე 300 ვერსზე თავშესაფარის შენახვა. ხარჯთ-აღრიცხვა შეადგენს 1340 მანეთს.

✦ **ყაზარმის განთავისუფლება.** სამხედრო უწყებამ კატეგორიულად მოსთხოვა ლტოლვილთა განყოფილებას ლტოლვილებისაგან გაანთავისუფლოს ყაზარმები ნავთლუღსა და კახეთის ქუჩაზე.

✦ **ლტოლვილთა შორის.** ლტოლთა შორის ბოლო დროს ბევრი შემთხვევა იყო ყოველგვარ სნეულისა და ხოლერით დაავადმყოფებისა.

— ლტოლვილთა განყოფილებამ სთხოვა ქალაქის გამგეობას რამე ბინა დაუთმოს ლტოლვილებს.

✦ **ხოლერა.** მეჯვრისხევიდან (გორის მაზრა) დეპეშით იტყობინებიან: აქ მძვინვარებს ხოლერა. მსხვერპლი ყოველ დღე აუარებელია. ადმინისტრაცია არ მოქმედებს. საჭიროა დახმარება, ხოლერა მოდებულია რაიონშიც.

✦ **სასოფლო კომი[illegible]** [illegible] ბეჭდით შემდეგი: ჩვენ [illegible] ერთ ნომერში მოთავსებული [illegible] თითქოს [illegible] მაზრიდან პროპაგანდისტები [illegible] ბდენ [illegible] და რეფორმის დაგვანების ნიადაგ[illegible] რქიული გამოსვლები ხდებოდეს. [illegible] ბა, რომელიც მივიღეთ მხოლო[illegible] პროპაგანდისტისაგან, სიმართლ[illegible] კლებულია, ვინაიდან გორის [illegible] მდგომარეობის საერთო სურათ[illegible] გეშებულია: მაზრაში სრული სიწ[illegible] და არავითარ ანარქიულ გამოსვლ[illegible] გილი არ ჰქონია. სასოფლო კო[illegible] მიერ დაგზავნილ პროპაგანდისტე[illegible] ვე გაფანტეს ის გაუგებრობა, [illegible] იყო შეყვანილი „ბოლშევიკების“ [illegible] ბნელი ელემენტებისაგან გლეხო[illegible] ორგანიზაციულ—შემოქმედებით [illegible] ბას მიჰყვეს ხელი. ასე რომ, ზემო[illegible] შნული ცნობა, რომელიც გამოგზა[illegible] იყო გორის მაზრის ერთ-ერთ ([illegible] დობრ ქვიშხეთის) საზოგადოებაშ[illegible] ნიშნულ პროპაგანდისტისაგან, სინ[illegible] ლეს არ შეეფერება.

✦ **პროტესტი.** რუსთა ეროვნულ [illegible] ჭოს პროტესტი მთავრობამ [illegible] ჯარში გაწვევის შესახებ უყურადღ[illegible] დასტოვა, რადგანაც ჯარში [illegible] ხდება არა სუბიექტიური სურვ[illegible] არამედ ობიექტიურ პირობების [illegible] ვით.

კრებები და მიტინგ[illegible]

დღეს, საღამოს 6 საათზე დანი[illegible] ლია სოც.-დემ. მუშათა პარტიის [illegible] ლისის კომიტეტის სხდომა.

— დღეს, 27 მარიამობისთვის კლუბში საღამოს 4 საათზე დანიშ[illegible] უკრაინის უნივერსიტეტების სტუდ[illegible] კრება. გასარჩევია საორგანიზაცი[illegible] კითხები.

— საქართველოს მოხელეთა კავშ[illegible] საბჭო აუწყებს თავის წევრებს, [illegible] ყოველკვირეული სხდომა მოხდება [illegible] ხედრო კავშირის ბინაზე ქართულ [illegible] ში. კრებაზე დასწრება სავალდებუ[illegible] ყველა წევრისთვის და ვთხოვთ [illegible] იგვიანებენ.

— 28 მარიამობისთვის, საღამოს [illegible] ათზე ნაძალადევის თეატრის შენო[illegible] დანიშნულია პირველ რაიონის ს. დ. კოლექტივის, ყველა მცირე კოლექტ[illegible] ბის, და აღმასრულებელ კომიტეტ[illegible] რკინის გზის მთავარი სახელოსნო[illegible] დეპოს და სად. თფილისის ს.-დ. ფ[illegible] ციის წევრების საერთო კრება. ესთხ[illegible] ამხ. წევრებს უეჭველათ დაესწრონ [illegible] ბას.

საერობო არჩევნები

გომის საზოგადოება (სამტრედ[illegible] რაიონი). საერობო არჩევნები 18 აგ[illegible] ტოს წესიერათ დამთავრდა. გარდა [illegible] გილოცრივი საარჩევნო კომისიისა [illegible] ჩვენებს ხელმძღვანელობდა რაიონ[illegible] ს. მსხრიკაძე. ნაციონალ-დემოკრატ[illegible] ერთი კვირით წინ არიგებდენ დემა[illegible] გიურ მოწოდებებს. მეორე ნომერმა [illegible] იღო 62 ხმა, მესამე ნომერმა—30 [illegible] პირველმა ნომერმა კი—1492 ხმა. [illegible] ნომერი არა ყოფილა. ხალხი დაინ[illegible] რესებული იყო არჩევნებითა და მიე[illegible] რებოდა ყუთებისკენ. დ. ნადირაძე.

ქუთაისის რაიონი.

სოფლები	№ 1	№ 2	№ [illegible]
გეგუთი	555	34	
პატრიკეთი	361	7	
უკანეთი	123	0	

ბრძოლა ახალ-ათონთა[illegible]

ზღვის პირად მდგომ რაზმის უფრო[illegible] ლ. ტუმარკინი შემდეგსატყობინებს [illegible] ხალხო გვარდიის მთავარ შტაბს:

„16 აგვისტოს, ჩვენ რაზმს, რომელ[illegible] დაბანაკებული იყო მოქვის მონასტერშ[illegible] თავს დაესხა ოსმალ-აფხაზთა რაზმ[illegible] რიცხვით ათას კაცამდე. პირველი მათ[illegible] შემოტევა მოიგერიეს ჩვენებმა. მათ იმ[illegible] ღამეს განახლეს შემოტევა და განი[illegible] რახეს მონასტრის უმთავრეს კარებ[illegible] აღება. შენიშნეს თუ არა ჩვენმა ყარაუ[illegible] ლებმა ასკერების მოახლოვება, ასტე[illegible] სროლა, ნელ-ნელა დაიხიეს უკან და [illegible] უერთდენ უმთავრეს ძალებს. ასკერე[illegible] შეიჭრენ მონასტრის ეზოში და გაიმ[illegible] თა ხელჩართული ბრძოლა. მტერი [illegible] თავრესათ ხელით სასროლ ყუმბარებ[illegible] ესროდა ჩვენებს. ეს უკანასკნელნი ტყვ[illegible] ისმფრქვეველებით უპასუხებდენ. როდე[illegible] საც გვარდიელებს ტყვია შემოაკლდა[illegible] იერიში მიიტანეს ასკერებზედ, რაი[illegible] მოგერიებული იქნა მტრის მიერ. მე[illegible] ორეთ მიტანილ იერიშს ასკერებმა ვე[illegible] ღარ გაუძლეს და დაიხიეს. ჩვენები მათ[illegible] დაედევნენ და მთლად გაფანტეს იგინი[illegible] ჩვენი მხრ-დან მოკლულნი არიან რამ[illegible] დენიმე: პორ. არონ შერვაშიძე, პრაპ[illegible] ალ. ბერულავა, გვარდიელნი: ჩოჩელი[illegible] ბერიძე, მასხულია, კეჩეძე, ალიბეგა[illegible] შვილი, ღლონტი, გოგნაძე. დაჭრილნი[illegible] არიან შტ. კაპ. ილ. ჯუღელი, ლევ. ტუ[illegible] მარკინი და სხ. მტერს დიდი ზიანი მი[illegible] აყენეს ჩვენებმა. მარტო მოკლული მათ[illegible] მხრიდან 55 კაცია. რაზმის უფროსის[illegible] სიტყვით ჩვენებმა დიდი გმირობა გამოიჩინეს. თავი ისახელა შტ.-კაპ. ილ. ჯუ[illegible] ღელმა, რომელსაც დაჭრის შემდეგაც[illegible] არ მიუტოვებია ბრძოლის ასპარეზი [illegible]

...ავის გმირობით ამხნევებდა რაზმელებს. ...ც თუ სხვებმა შეირცხვინეს თავი ყვე-...ა თავგანწირვით იბრძოდა და ეს იყო ...ზეზი, რომ მტერი ასე მალე უკუქცე-...ლ იქნა".

ფასით უნდა მიეცეს გლეხებს მიწები, თუ უფასოთ?

ამ კითხვას ჩვენთვის ორი მხარე აქვს— პოლიტიკური და ეკონომიური.

ფასით მიწების გადაცემის მოწინააღმდეგენი უმთავრეს ყურადღებას პოლიტიკურ მხარეს აქცევენ. ისინი ამბობენ— ...ენ გლეხებს მიწების უფასოთ გადაცემას ვპირდებოდით და თუ დღეს ფასს გადავახდევინებთ, გლეხ-კაცობა თავს მოტყუებულათ იგრძნობს და რევოლუციას აღარ გამოესარჩლება.

არ არის მართალი ეს შეხედულება ...ა მართალი არ არის იმიტომ, რომ ...ოციალ დემოკრატია, რომელსაც ჩვენი ...ლეხ-კაცობის 90 პროც. მისდევს, არა-...

იმას არ ნიშნავს, თითქოს ის უმიწოთ დარჩება, თუ გამოსყიდვით გადავა მიწები ხალხის ხელში. სახელმწიფო, სანამ მას სათავეში სოციალ-დემოკრატია უდგას, სოფლის უღატაკეს გლეხკაცობისათვის აუცილებლათ შექმნის ისეთ პირობებს, რისი საშუალებითაც მათ საშუალება მიეცემათ შეიძინონ იმდენი მიწა, რამდენის დამუშავებაც მათ შეეძლებათ.

ერთი ასეთი საშუალებათაგანია სახელმწიფო კრედიტი, რასაც მთავრობა გაუხსნის ულარიბეს გლეხკაცობას ჩვენი მთავრობის ასეთი ნაბიჯი, ე. ი. ულარიბეს გლეხებისათვის კრედიტის გახსნა სრულებით დააკმაყოფილებს გლეხკაცობის პირველ ნაწილს და დემაგოგები ტყვილად გვაშინებენ.

ჩვენი ამხანაგები, რომლებიც ასე შეშინებული არიან მოწინააღმდეგე პარტიების დემაგოგიით და უფასოთ მიწის გადაცემას მხოლოდ ამ მოსაზრებით ასაბუთებენ ორ გარემოებას უშვებენ მხედველობიდან.

პირველი ის, რომ არც ერთ სახალხო ...

...

რადგან გლეხკაცობის ის ნაწილი, რომელიც სოფლის მეურნეობის დედა ბოძს შეადგენს და სოფლის სულის კვეთებათ ითვლება—მოითხოვს მიწების ფასით დასაკუთრებას, რადგან ეს გზა აუცილებლობა არის თვით სახელმწიფოს ეკონომიურ-ფინანსიურ მდგომარეობის გამოსაკეთებლათ და რადგან ჩამორთმეულ მიწების ფასით გადაცემა გლეხკაცებზე აუცილებელია, რომ უმთავრესი ეროვნული სიმდიდრით ერის ყველა ნაწილმა ისარგებლონ, ამიტომ უნდა აშკარათ და გადაჭრით ითქვას, რომ ჩამორთმეული მიწები გლეხკაცობას ფასით გადაეცეს.

ბ. ჭუმბურიძე.

კავკასიის ამბები

გაზეთ „ტერსკი კაზაკის" შემდეგი №-რი ასე აგვიწერს კავკავში მომხდარ ამბებს:

„8 აგვისტოს დილიდანვე საბჭოთა არტილერიამ ყუმბარები დაუშინა ოსე-...

...

...დასასრულ კრება ირჩევს დროებით აღმასრულებელ კომიტეტს შვიდი კაცისაგან; კოჟანი (ს. დ.) სემიონოვი (ს. რ.) ბატუკაევი (ჩეჩნ. ფრ.), ზვიაგინი (ყაზახ ფრ.), ტემირხანოვი (ოსებ. ფრაქც.), და სხვ. კრებამ ამოირჩია კომისია, რომელიც გაემგზავრება მოზდოკში ყაზახთა საბჭოსთან მოსალაპარაკებლათ. იმავ დღეს საღამოთი გაიმართა აღმასრულებელ კომიტეტის სხდომა. კრებაზედ გადასწყდა გაიგზავნოს სამშვიდობო დელეგაცია მალაკნებთან, რათა მათ შესწყვიტონ სამხედრო მოქმედება. დაადგინეს მოიწვიონ საბჭოთა კრება და მოსთხოვონ ყოფილ კომისრებს ანგარიში წარმოადგინონ".

საქართველოს ქალაქები

ამიერ-კავკასიის ქალაქთა მუნიციპალური კავშირი განაგრძობს მუშაობას.

ამა წლის ივნისში კავშირმა მოიწვია ტეხნიკური თათბირი ქალაქთა წარმომადგენლებისა, რომელმაც დაადგინა რესპუბლიკის სხვადასხვა ქალაქებში გაგ-...

პოდპ. მარკოზ ივ. გოგიჩაიშვილი

მარკოზ გოგიჩაიშვილმა პერევის ხეობაში დაამთავრა თავისი სიცოცხლე...

ოცი წლის ახალგაზდა მოშორდა წუთი-სოფელს.

მუდამ მომღიმარი, დაუღეგარი მებრძოლი, დაუღალავი, ნიჭით სავსე, სპეტაკი, თავგანწირული, ყველას საყვარელი, ცხოვრებისაგან დევნილი და ტანჯული სამუდამოთ დადუმდა.

ძვირფასი ამხანაგი ბრძოლაში დაეცა...

უბრალო კუბო მოუმზადეთ, ბნელი საფლავი გაუთხარეთ, მოხუც დედას უკანასკნელი იმედი გამოვსტაცეთ, ჯარს საუკეთესო აფიცერი წავართვით...

13 აგვისტოს იგი პერევის რაიონში სახიეთის ხეობაში დასჭრეს მძიმეთ, რამოდენიმე ტყვიით, ავაზაკურათ, მიპარვით...

ბევრმა არ იცის ვინ იყო იგი. ბევრს ეს სახელი არც გაუგონია...

დედ-მამას ორი შვილი ყავდა. გაჭირვებით ცხოვრობდა. სილარიბით ამოზარდა თავისი შვილები ფოთის სასწავლებელში. სანახევროთ მშიერი მარკოზ და მისი ძმა სწავლობდენ...

მსოფლიო ომმა არ დაინდო. ჯარში გაიწვიეს.

დაჭრილი ახალგაზრდა მარკოზი ბრუნდება სამშობლოში, ძალ ღონეს იკრებს. ბათუმში მიდის. განცვიფრებაში მოჰყავს ბათუმის ამხანაგები. მთელ დროს ბრძოლაშია. ებრძვის „ბალშევიკურ" ბანდებს, იარაღს ყრის, ომი ცხადდება, მონაწილეობს. ტყვეთ იჭერენ...

ბრუნდება. მოდის თავის სოფელში. დაღლილი, გაძარცული, მშიერ მწყურვალი, ყოველივე დახმარებას მოკლებული, თავის ღარიბ მოხუც-დედ-მამასთან. ვერ ისვენებს, ვერ ჩერდება მისი ნერვები და ჩვენთან იბრძვის ჯერ დუშეთში, შემდეგ საჩხერეში.

აქ ის მტრის ტყვიამ სიცოცხლეს გამოასალმა. ჩვენ შორიდან გეთხოვებით, მუხლს ვიდრეკთ შენი ცხედრის წინაშე და ვეამბორებით შენს ძვირფას საფლავს.

ანანია.

პერევი.

ოსეთში

მეხუთე ეროვნული ყრილობა.

(დასასრული)

დღიური წესრიგის წვრილი კითხვები ყრილობამ გადასცა ახალ საბჭოს განსახილველად. როგორც გარემოებები იცვლებოდნენ, ისე საბჭოს სახეც, შემადგენლობა იცვლებოდა. მესამე ყრილობაზე არჩეულ საბჭოში ბალშევიკები არ ...

...

ჯიოევი ვატრსა, 5) ბეგიზოვი ალექსი, 6) გაზაევი ვასილი.

კანდიდატები: 1. ჯიოევი ივანე, 2. ჯიგკაევი დავით, 3. ყოჩიევი გიორგი.

ბალშევიკთა მომხრე ჯგუფებისაგან: 1) აბაევი ციცკა, 2) ჯადთიევი კოსტა (პატარა), 3) ხარიბოვი სარდო, 4) აბაევი გიორგი, 5) აიდაროვი ზნაურ, 6) სანაყოევი დადთე.

დანარჩენი თოთხმეტი წევრი: 1) ჯიოევი ქრისტეფორე (უპარტიო), 2) ჯადტიევი ალექსანდრე (ბალშევიკების თანამგრძნობი), 3) ფილიევი ივანე (უპარტიო), 4) სობიევი ინალ (თანამ. სოც.-დემ.), 5) ცხოვრებოვი დუბი (უპარტიო), 6) კოზაევი დიმიტრი (თანამ. სოც. დემ.), 7) ძაბიევი საჩინო (უპარტიო), 8) ქარსანოვი ვასკა (თანამ. სოც. დემ.), 9) ცხოვრებოვი ლეო (თანამ. სოც. რევ.), 10) ლოხოვი პეტრე (თანამ. სოც. დემ.), 11) ხუგაევი დომენტი (თანამ. ბალშევ.) 12) სანიკაევი ნიკა (თანამ. სოც. დემ.), 13) ჯიოევი გეგა (უპარტიო), 14) ცაბოლოვი თომა (უპარტიო).

კანდიდატები: 1) ვანეევი ზახარ (თან. ს. დ.), 2) გაგლოევი ანდრეი (თან. სოც. დემ.) 3) ცხოვრებოვი ერასტ (უპარტიო), 4) ფილიევისა ოლგა (სოც. რევ.), 5) გაგლოევი დავით (თან. ს. დ.), 6) გაგლოევი გრიგორი (უპარტიო), 7) ხეთაგუროვი მიხა (ს. დ.), 8) ყოჩიევი ბიძინა (თან. ს. დ.).

გოგია.

თფ. გუბ. ვეტერ. პროფეს. კავშ. და ადმინისტრაცია

როგორც საზოგადოთ ყველა დაწესებულება, აგრეთვე ვეტერინარიაც თვითმპყრობელობის დროს იყო მოწყობილი ბიუროკრატიულ ნიადაგზე, რაიც რევოლიუციის და თავისუფლების გამოცხადების შემდეგ უნდა გარდაქმნილიყო დემოკრატიულ ნიადაგზე და ეს ასეც მოხდა.

1917 წ. ივლისში იქნა მოწვეული ამიერ-კავკასიის ვეტერინარ-ექიმთა და ფერშალთა ყრილობა, რომელმაც შესცვალა ძველი მართვა-გამგეობის ტიპი, შეიმუშავა მთელი რიგი ახალი წესდებისა, ამოირჩია საბჭო და მიანდო მას სავეტერინარო საქმის გაძღოლა. ამა წლის მაისის რიცხვებში შესდგა მეორეთ ესეთივე ყრილობა სამოქალაქო უწყების ექიმთა და ფერშალთა, რომელმაც გამოჰყო ვეტერინარულ სანიტარული ბიურო, მისცა მთელი რიგი დირექტივებისა ცხოვრებაში გასატარებლათ და დაავალა მთელი მართვა-გამგეობა სავეტერინარო საქმისა (დღეს მთელ საქართველოს დემოკრატიულ რესპუბლიკაში).

ამ ახალმა ორგანომ გადადგა უტყუარი და სწორი ნაბიჯები: გადალახა და გაფანტა ძველი ბიუროკრატიული წესწყობილებისა ამ დარგში, გასწმინდა სათავეშივე ვეტერინარია ზოგიერთი ელემენტებისაგან, რომელნიც ხორცშეტათ ედებოდა უმთავრესი სავეტერინარიო ორგანოს, შეუდგა მოწყობას და გაფართოვებას საქონლის ჭირთან წინააღმდეგ საბრძოლველ, შრატის დამამზადებელ ქუთაისის ქარხნისას და თვით ჭირთან ბრძოლის მიზანშეწონილ ნიადაგზე დაყენებას და ადგილობრივათაც მაზრებში და სოფლებში აამოძრავა მთელი ძალა ვეტერინარიისა, რის გამოც მეტი წილი ვეტერინარებისა, როგორც გულშემატკივარნი დემოკრატიისა უფრო დაუახლოვდა უკანასკნელთ და იწყო მათში თავის მოვალეობის პირნათლათ ასრულება. და აი, სწორეთ ამ დღიდან ხალხმა ნათლათ დაინახა თავისი მტერი და მოყვარე. მოისმა მაზრებიდან თფილისის გუბერნიის სავეტერინარო საბჭოში ხმა ადმინისტრაციისა ზოგიერთ პიროვნებათა (ვეტერ. ექიმთა) გადაყენებაზე და შეცვლაზე მათი ხალხის მიერ აღჭურვილი პიროვნებით. ესეთი დემოკრატიზაცია არ მოეწონათ იმ ვაჟბატონებს და მიმართეს თფილისის გუბერ. ვეტერინარ ექიმთა და ფერშალთა პროფესიონალურ კავშირს. უკანასკნელმა თავის სხდომაზე, სადაც დაესწრნენ წარმომადგენელნი ცენტრალურ ვეტ. ბიუროსი და გუბერნიის სავეტ. საბჭოდან, სცნო მოთხოვნილობა მაზრების ადმინისტრაციისა სამართლიანად და ნიშნად დასტურისა დაადგინა დაუყონებლივ დაეტოვებინათ ადგილი იმ პირთ, რომელთა წინააღმდეგ იყო უკმაყოფილება გამოთქმული, რაიც იქმნა სისრულეში მოყვანილი ვისგანაც ჯერ იყო.

სასურველია აგრეთვე სხვა პროფესიაშიაც ახალმა ორგანიზაციებმა, პროფესიონალურმა კავშირებმა, ადმინისტრაციამ და თვით ხალხმა მიაქციოს ყურადღება ზოგიერთ იმ მოხელეებს, რომელნიც თვითმპყრობელობის დროიდგანვე სხედან თფილ ადგილებზე, იღებენ ხაზინიდან ჯამაგირებს და თავიანთი მოვალეობის ასრულებაში კი იჩენენ გულგრილობას.

საჭიროა ესეთი პიროვნებათა შეცვლა. რაც მოუტანს დიდს სარგებლობას ეკონომიურ და კულტურულ განვითარებაში და თვით დემოკრატიული პრინციპების განმტკიცებაში საქართველოს ნორჩ დემოკრატიულ რესპუბლიკას.

ვეტ. ფერშალი ნ. სხულუხია.

მუშათა შორის

თამბაქოს მუშების პროფესიონალური კავშირი. სია იმ მუშებისა, რომლებიც პირველ კატეგორიაში იქნენ ჩარიცხული და ერთდროული დახმარება მიიღეს უმუშევართა ბიუროსაგან და კავშირის გამგეობისაგან:

ანასტასია მამულოვი 300 მ., ბაგდასაროვი მელიქ 300 მ., ბაშილოვი იაკობ 400 მ., ნაცვალიშვილი დავით 300 მ., ვართანოვი ტიგრან 300 მ., სამადაშვილი აბეჰ. 300 მ., პაპიძე ნიკო 300 მ., პეპელაშვილი დავით 500 მ., ნარიმანიძე სიმონ 300 მ., ლალიძე მიხეილ 300 მ., ზურაბოვი სარქის 300 მ., ლომიძე გიორგი 500 მ., სააკოვი მარია 500 მ., ლოლაძე მარტინ 400 მ., მირველოვი გარსო 500 მ., შაინოვი გიორქ 400 მ., მუხათ გვერდელი შიო 500 მ., ტასუაშვილი გიგო 200 მ., არუთინოვი ნიკო 300 მ., არუთინოვი მიხეილ 200 მ., მირველოვი გალუსტ 200 მ., ვარნავაზოვი 200 მ., სამადაშვილი ადიპტი 300 მ., ბაგდასაროვი 100 მ., ახნაზაროვი 100 მ., დავითაშვილი ა. 250 მ., ავაკოვი 300 მ., ავაკინინ 200 მ., სირპოვი 250 მ., პარაკაკიანც 200 მ., არუთინიანცი 300 მ., მამასახლისოვი 100 მ., გასპაროვი 300 მ., ბელაშვილი 300 მ., არეშიძე 300 მ., ტოპაძე გ. 300 მ. და ნერსესოვი 400 მ., ჯამი სულ 11 ათასი მანეთი.

ამ სიასთან ერთად გამგეობა აცხადებს, რომ ზემო ნაჩვენებ სიას გარდა გამგეობაში შემოვიდა კიდევ 50 კაცის თხოვნა (თხოვნა სათითაო). გამგეობამ საქარხნო მუშათა კომიტეტების შემწეობით მოახდინა გამოძიება ამ პირებზედაც იმის გამოსარკვევათ თუ რა პირობებში იყვნენ ისინი დათხოვნილნი. იყო თუ არა მათ დათხოვნაში „ხაზეინების“ მხრივ მოსაზრება პოლიტიკური, ესე იგი ეს 50 კაცი გაფიცვის გამო იქნა დათხოვნილი თუ არა?

გამოძიებამ დაარწმუნა გამგეობა, რომ ამ 50 კაცში, 15 კაცი არაა დათხოვნილი გაფიცვის გამო, 5 კაცი კი დათხოვნილია გაფიცვისთვის. აქვე უნდა განვაცხადოთ იმ მუშების საყურადღებოთ, რომელთაც ოდესმე უმუშავიათ თფილისის თუთუნის ქარხნებში, რომ გამგეობამ იმ მუშებს გაუწია წინააღმდეგობა, და გამოიტანა ფული ვინც გაფიცვების გამო დათხოვნილი იყვნენ და ზოგიც გადასახლებულნი. ეს მუშები ღირსი იყო დახმარების და გამგეობაც ამათ დაეხმარა.

რაც შეეხება სხვა მუშებს, რომლებიც თავის ნებით წასულან ან და „ხაზეინებს“ დაუთხოვიათ არა გაფიცვებისთვის, არამედ სხვა მიზეზებით და თანაც „ხაზეინებისაგან“ ანგარიშები მიუღიათ, ასეთ პირებს კავშირი ვერ დაეხმარება.

უმუშევართა ბიურო და კავშირის გამგეობა.

პროვინცია

ახალსოფლის საზოგადოება (გორის მაზრა). ჩვენს საზოგადოებაში ჩნდებიან ხანდისხან ყაჩაღები სხვა ადგილებიდან გადმოსულები და თავზარს გვცემენ. დუშანისის მხრიდან, აღბულახიდან გადმოსულან ყაჩაღები ლულის ტყეში და დიდი საზიზღრობა მოახდინეს 2 აგვისტოს. ამ დღეს მოჰქონდათ პირნახული თავიანთ დამშეულ ოჯახისთვის ბარიდან ს. პატარა-ქვალებლებს ანდრო გაგლოევს, გიცა ქორთიევს; ს. ბორცვანიდან ივანე (ძიძილა) გაგლოევს, ს. მოსიანკაუ ქიმიჩა გაზიევს და ორწილკის სომხებს დაუხვდნენ ყაჩაღები ექვსი კაცი დილისით. ყველანი მიაკრეს თოკებით ხეებზე. წაართვეს ას თუმნამდის ფული, ექვსი ცხენი შეკაზმულები. გახადეს ტანისამოსი, შემოხსნეს ქამრები—მასრები ფეხსაცმელი. ივანე გაგლოევს ტანისამოსთან ერთად გახადეს ჩექმები და შარვალიც; ქიმიჩა გაზიევს დაუჩინეს სისხლის ფასათ ნაშოვნი პირნახული და წაიღეს იმისი ხურჯინები. ბევრი იწვალეს ამ საწყალმა გლეხებმა. ძლივს ნაშვალამევს ერთი ამათგანი თითონ აეშვა, ამხანაგებიც გაანთავისუფლა, მაგრამ გვიანღა იყო. მას აქეთ ეძებენ ავაზაკებს. დღეში ორი სამი თუმანი მუშა ღირს. ყანები რჩებათ დაუმუშავებელი. დიდი საჭიროა, რომ წალკის თათრებს (ბორჩალოს მაზრა), და ოსებს იარაღი ჩამოერთვას.

მთავრობამ უნდა მოგვაქციოს ყურადღება, თორემ მარტო ჩვენ ვერას გავხდებით.

ხდება ჩვენს საზოგადოებაში ტაციობაც. 7 აგვისტოს თრიალეთის მთიდან მოიტაცეს წალკის თათრებმა ს. ბორცვანის საქონელი. მენახირეებს დაუწყეს დილისით სროლა და მოსტაცეს საქონელი 30 სულამდის. გამოუდგნენ ს. პატარაქვარებიდან, ბორცვანიდან, ბიტნარიდან, ფელიდან და სხვა—მაგრამ ვეღარ მოუსწრეს. დიდი სროლა იყო რამდენიმე საქონელი მოკლულიც იქნა. ადამიანთაგან კი არავინ დაჭრილა. სამაგიეროდ ჩვენმა ოსებმა წამოასხეს იმათი საქონელი 50 სულამდის და ჰყავთ დამწყვდეული, სანამ იმათ საქონელს არ გამოუშვებენ. ამას წინათ კიდევ ს. ბიტნარელებს მოსტაცეს საქონელი. ამ ამბების გამო სულ ადვილად მოსალოდნელია ოსებ და თათრების ხოცვა-ჟლეტა. ჩქარა ყურადღება და საქმეს მიშველება, სანამ სისხლი არ დაიღვრება. ოსების ეროვნულმა საბჭომ ყოველი ღონე უნდა იხმაროს რომ იშვამდგომლოს მთავრობასთან და მეზობელ ერებთან, რომ ჩვენ ოსებს არ მოუხდეს უბედურობა. ერთი სიტყვით ცეცხლს დროზე უნდა ჩაქრობა, სანამ ძლიერ არ გაღვივდება—თორემ მერმე ვეღარ ჩავაქრობთ.

ხიონ.

ს. გორა-ბერეჟოული (გურია). ხსენებული ს. გორა-ბერეჟოული ორი სამი წლის წინათ დიდათ ჩამორჩენილი იყო, მაგრამ აქ დაარსდა საკრედიტო ამხანაგობა, კოოპერატივი, ორ კლასიანი სამინისტრო სასწავლებელი, სადაც ას მოწაფეზე მეტი სწავლობს და აგერ ოთხი თვე იქნება მას შემდეგ, რაც გახსნილი იქნა წიგნთ-საცავ სამკითხველო. მასთან არსებობს რევოლიუციონური დაწესებულებანი. სამკითხველოს გამგეობის წევრები ენერგიულად მოქმედებენ. საჭიროა სხვა დაწესებულებებმაც უფრო გააცხოველონ მუშაობა.

აკ. ჭ—ლი.

ს. ნოღა-ნაგვაზოვი (სამეგრელო). ეს სოფელი შეადგენს 400 კომლს. ქონებრივათ ეს სოფელი სხვა სოფლებზე უფრო წარჩინებულია, სწავლა განათლებით კი ჩამორჩენილია. ამ სოფელში არსებობს ორ კლასიანი სასოფლო სკოლა, რომელიც სუსტად მოქმედობს. სხვათა შორის ამ სოფელში 1917 წლის იანვარს გახსნეს კოოპერატიული სავაჭრო „წარმატება“. კოოპერატივში მალე გამოილია საქონელი, რამაც გამოიწვია სავაჭროს დაკეტვა. ნოქარიც წავიდა. მოგებას რომ თავი დავანებოთ, სხვისი მიბარებული ფულიც არ აღმოჩენილა. ჩემის აზრით კოოპერატივს აქ არ უნდა ეზარალნა. თავის თავად ცხადია, კოოპერატივის გამგეობა სუსტი ყოფილა. საჭიროა საზოგადოებამ და მოწინავე ელემენტებმაც ანგარიში გაუწიონ ასეთს უთავბოლობას, რომ შემდეგში ამისი მსგავსი არ განმეორდეს. საჭიროა აქაურმა მოწინავე ამხანაგებმა გახსნან სამკითხველო, მოაწყონ კრებები და აწარმოვონ ხალხში საკულტურო-საგანმანათლებლო მუშაობა.

კ. ნაგვაზოველი.

ლიხაური (გურია). 4 აგვისტოს აქ მდგომ პირველ ასეულის ჯარისკაცთა და ადგილობრივ სცენის მოყვარეთა მიერ სკოლის დარბაზში გაიმართა წარმოდგენა, რომლის შემოსავალი გადაიდო ადგილობრივ წიგნთ-საცავ სამკითხველოს და ნაწილი აღნიშნულ ასეულის სასარგებლოთ. წარმოდგენა მშვენივრათ ჩატარდა, დამსწრე საზოგადოებაც კმაყოფილი დარჩა. ყოველივე ხარჯების გამორიცხვით დარჩა 352 მანეთი, რომლის ნახევარი გადასცეს წიგნთ-საცავ სამკითხველოს. ულრმესი მადლობის ღირსი არიან, როგორც ასეულის სცენის მოყვარეთა ჯგუფი, ისე პასუხისმგებელი გამგენი. ვინაიდან ოსმალეთის შემოსევისაგან განადგურებულია წიგნთ-საცავ სამკითხველო, საჭიროა მას აღმოეჩინოს დახმარება.

მუშა ბარიკადა.

ბორჯომ-ბაკურიანი. ბაკურიანი გაშენებულია დაცემულ მთა ალაგას, გარშემო აქვს დიდი ველი და მის შემდეგ ირგვლივ ფიჭვნარი ტყე. სოფელში დაარსებულია რამდენიმე საავათმყოფო ყოველივე მოწყობილობით. ველზე და ტყეებში გაფანტულნი დგანან ლტოლვილები, რაც წარმოადგენს საზარელ სურათს. სიცივისა და შიმშილისაგან ბევრნი იხოცება: გაჩნდა ხოლერა და სახადი, რომლებითაც საავადმყოფოები გავსილია და დღე და დღე მატულობს, თუმცა დიდი ღონისძიება არის მიღებული. ბავშვები შიშველ-ტიტველი დარბიან გზებზე და ძირს რაღაცას ეძებენ. ბავშვები ჩქარა იხოცებიან და გაბეზრებული მშობლები სდებენ ორ ჯოხზე უკუბოვოთ და მიაქვთ დასამარხავათ, უკან კი მისდევს ერთი კაცი რკინის ნიჩბით საფლავის გასათხრელათ. მთელი ბაკურიანის მიდამო ირგვლივ რამდენიმე ვერსი მოწამლულია ჰაერი და ახლათ რომ ჩახვალთ, გეგონება რომელიმე საავადმყოფოში ჩავარდიო. მიმოსვლა ბაკურიანში ნებადაურთველათ აღკრძალულია. წალვერში და ცემში პური და სურსათი ძნელათ იშოვებოდა აქამდის და ეხლა უფრო სულ გაძვირდა, რადგან გარეშემო სოფლებში ავადმყოფობა გაჩნდა და სოფლელებს აღარ უშვებენ, რომელთაც ჩამოჰქონდათ გასაყიდათ. ასე რომ თავათ მოაგარაკენი ცოტა იყვნენ და ეხლა იძულებულნი იქნებიან დაბრუნდენ უსურსათობის გამო. საავარაკოებშიც უსუფთაობაა და უყურადღებოთ არის მიტოვებული. წაღვერში მილებით გამოყვანილია წყაროები, რომელთაც შორს აქვთ სათავე. ამ რამდენიმე დღეში ამ წყაროს მიეცა აყროლებული სუნი და როცა ძალიან იგრძნეს წავიდნენ და გაშინჯეს სათავე, რომელშიაც ჩავარდნილიყო ხბო და დამხრჩვალიყო. წაღვერსა და ცემში მეტი წილი ავათმყოფები არიან გამოგზავნილნი ექიმებისგან; ე. ი. ჭლექით და სხვა ფილტვების ავათმყოფობის მოსარჩენათ წმინდა ჰაერზე, მაგრამ შიგ სოფლებში და მის ახლო-მახლო გარეშე ადგილებშიც უფრო მოწამლულია ჰაერი. მედიცინის მიხედვით და ჰიგიენიურის წესით რომ ვსთქვათ, ყველა ძველი აშენებული სახლი დასაწვავია, იმიტომ რომ ამ რამოდენიმე წელში ავათმყოფები მიმოდიან და არც ერთხელ სახლებს არ ღირსებიათ არც დეზინფექცია და არც რაიმე გასუფთავება. საჭიროა დაარსებულ იქნას ამ სააგარაკოებში კომისია, რომელმაც სეზონის გახსნის დროს უნდა განსაზღვროს ერთი ნაწილი და მოსვლისთანავე ავადმყოფი გაშინჯონ და დაასახლონ შესაფერ ნაწილში. ე. ი. ჭლექიანები ერთ ნაწილში, სხვა ავადმყოფები სხვადასხვა ნაწილში და ვინც დასასვენებლათ მოსულა—ისიც სხვა ნაწილში. ავათმყოფების წასვლის შემდეგ უნდა იქნას დიდი დეზინფექციები სახლის პატრონის ხარჯით და იყოს ყველა ზომები მიღებული სისუფთავისთვის, რომ მომავალში არამც თუ ავადმყოფი მოიწამლოს, არამედ განიკურნოს.

ელ. ჯაჯანაშვილი.

დუშეთის მაზრა. დუშეთის მაზრის ზოგიერთ მივარდნილ კუნჭულში არევდარევა სწარმოებს. მე შემთხვევით ჩავიარე სოფელ დავათში, საგურამოს რაიონში, სადაც შეიარაღებულიყო რიცხვით 60 მდე კაცი, რომლებიც დაეცნენ იქვე მცხოვრებელს გლეხს ალექსა იდუკაშვილს, თავისივე სახლის კარზე მისცეს ამ სამოცმა შეიარაღებულმა კაცმა ერთბაშად „ზალპი“ და საწყალი ალექსა იდუკაშვილის სხეული მიწასთან გასწორეს. მერე დაერივნენ მის ოჯახობას და ერთი უბედურება დაატრიალეს. გამოეკიდნენ მეორე ძმას ნიკოს, რომელიც ცხვრებს უდგა. იგი ტყის შემწეობით გადურჩა ცოცხალი, მაგრამ მისი საუკეთესო ცხვრები წაასხეს დასახოცათ. შემდეგ როცა დაამდა ეს ბრბო, მე მოწიწებით ვკითხე, რა ამბავია მეთქი და იმათ ასე მიპასუხეს: ამას აქმამული აქვს ნასყიდი თხუთმეტი დესეტინა და იმიტომ მოვკალითო. მე უთხარი ჩვენ მთავრობა გვყავს მეთქი, განა ის ვერ ჩამოართმევდა თუ კი მეტი მამული ჰქონდა მეთქი? ამ სიტყვებზე მეც მოკვლას დამპირდენ. სად არის მთავრობა, ვინ არისო, ეხლა ყველა კაცი თავის თავის მთავრობააო. მე კი როგორც იყო გამოვეცალე და წამოველი. დაუყონებლივ საჭიროა ამ მხარეს იარაღი ჩამოერთვას ყველას, რომ ხალხმა მშვიდათ იცხოვროს. ამ ბრბოს მეთაურები იყვნენ: ბაგრატა ოდიშელიძე, მიხა ოდიშელიძე, აბაზა მაღალაშვილი, იორდანე ოდიშელიძე, შარიანი ოდიშელიძე, გაბო ვარდიშვილი და სხვა იმათი დამქაშები. ამათ ამნაირი საქმეები ბევრი სხვაც ჩაუდენიათ.

რომან არაბული.

აბარაკი ბახმარო. 17 აგვისტოს სახალხო სახლის დარბაზში ადგილობრივ სცენის მოყვარეების მიერ დადგმულ იქნა წარმოდგენა. შემოსავალი ამ წარმოდგენისა 256 მ. გადადებული იქნა დასახიჩრებული გ. ლ—ძის სასარგებლოთ.

ბახმაროზე ამ ბოლო დროს ძალიან ფეხი მოიკიდა სპეკულიანტებმა; შემოტანილ ერბო-ყველს მხოლოდ ვაჭრები თუ ჩაიგდებენ ხელში და შემდეგ ორ იმდენს ახდევინებენ მოაგარაკეებს. ბახმაროში აგრეთვე საქონლის ქურდობაა.

ბახველი ჭელიძე.

ს. ხაჭილაო. (მარნის საზოგად. სამეგრელო). კვირას 11 აგვისტოს მოწვეულ იქნა საზოგადოების საერთო კრება. ყრილობა დაახლოებით შესდგებოდა ათასი ქალი და კაცისაგან, გაიხსნა 2 საათზე. კრება გახსნა ამხ. მიტრ. ჯანელიძემ. დღიურ წეს-რიგში შეტანილი იყო შემდეგი საკითხები: 1) ადგილობრივ სახალხო გვარდიის შედგენა, 2) უმაღლესი პირველ დაწყებითი სასწავლებლის გახსნა, 3) რკინის გზის სადგურის აშენება, 4) ფოსტა ტელეგრაფის განყოფილება და 5) ხოლერასთან ბრძოლა.

პირველ საკითხზედ მოხსენება გააკეთა ამხ. ვ. კორძაიამ. მოხსენება შინაარსიანი იყო. ცოტა კამათის შემდეგ კრებამ ერთხმათ მიიღო გვარდიის შედგენა. ამის შემდეგ აირჩიეს გვარდიის მომწყობი კომისია 7 კაცისაგან შემდგარი. მეორე საკითხზე მოხსენება გააკეთა კ. თოფურიამ. მცირე კამათის შემდეგ კრებამ ესეც მიიღო. შევსებულ იქნა ძველი სასკოლო კომისია. სხვა საკითხებიც კრებამ თითქმის ერთხმად მიიღო. საჭიროა ადგილობრივმა ადმინისტრაციამ და ყველა შეგნებულმა ელემენტებმა მიაქციონ ყურადღება ხოლერასთან ბრძოლას, რადგან ამ სენით სიკვდილის მაგალითი იყო.

ყუმბარა.

წერილი რედ. მიმართ

ღია წერილი ს. ახალქალაქის კომისარს მ. ლაშქარაშვილს.

ველით თქვენგან განმარტებას პრესაში იმის შესახებ, თუ 1 აგვისტოს რათ დაგვესხით თავს და გაგვგზავნეთ გორში. ვერ გაგვი ია, რითი დავიმსახურეთ ასეთი მოპყრობა?

ანეტა კაპანაძისა, სოფ. ახალქალაქის გლეხთა საბჭოს ყოფილი თავმჯდომარე ვანო ონოფრეშვილი, ახალქალაქის საზოგადოების კომისარი ვახტ ზარიძე.

ცნობები

მოქალაქე რედაქტორო! უმორჩილესად გთხოვთ თქვენი პატივცემული გაზეთის „ერთობის“ უახლობელეს ნომერში დაუთმოთ ადგილი შემდეგს: ვსთხოვთ ყველას გვაცნობოს ვინც იცის ჯარის კაცის არტემ საყვას ძე მანიას მდგომარეობა, რომელიც მსახურებდა პირველ ქართულ, მსროლელ პოლკში, ტყვიისმფრქვეველებთა რაზმში. სად. სუფსა ივანე ჭყონია.

რკინის-გზის მიმოსვლა.

თფილისიდან გავა:

			(თფილისის დროით).	საათ.	წ.
ფოთისკენ	№	23	დილის	7	50
„	№	3	ღამის	10	30
ქუთაისისკენ	№	9|10	საღამ.	7	17
განჯისკენ	№	4	ღამის	11	10
„	№	8	დღის	3	35
სანაინისკენ	№	4|3c	დღის	1	—
თფილისში მოვა:					
ფოთიდან	№	24	შუად.	12	47
„	№	4	საღამ.	6	54
ქუთაისიდან	№	11|12	დილის	6	53
განჯიდან	№	3	საღამ.	4	30
„	№	7	დღის	8	30
სანაინიდან	№	4c|3	დილის	11	—

ექიმი მ. ფ. მგალობლიშვილი

იღებს ქალების და ქირურგიულ სნეულებით ავათმყოფთ დილის 9—11 და საღამოს 5—7 საათ. მისამართი: ოლღას ქუჩა, 41. ტელ.№ 9-53. (24—8)

ელექტრონის ლამპებს

ვყიდულობ 220ვ და 110ვ. იქვე იყიდება „სპოტჩიკები“ 220ვ×5ა და 110ვ×10ა. მიმართეთ წერილობით ან პირადათ: სტრელკოვის ქუჩა, № 5, პეტროსოვს, მისასვლელი ჩერქეზიშვილის ქუჩით 3—6 საათამდე. (3—2)

22 აგვისტოს № 23 მატარებელზე სამსახურის ასრულების დროს **დავკარგე** გორის სად. ახლოს ფული 730 მან., ჯარისკაცობის თავისუფლების ბილეთი და სხვადასხვა ნდობის ქაღალდები. მნახველს ვსთხოვ გამომიგზავნოს შემდეგი მისამართით: თფილისი, რკ. გზის დეპო, აღმასრულებელი კომიტეტი, ვენიამინ პ. დოლიძეს. გამომგზავნი მიიღებს საჩუქარს.

20 აგვისტოს 1918 წ. გორის სადგურზე **დავკარგე** შემდეგი დოკუმენტები პატარა წიგნაკით: 1) პასპორტი რუსის კომისრისაგან მოცემული, 2) მანდატი სოციალ დემ. მუშათა პარტ., 3) მოწმობა ფოტოგრაფიულ სურათით, 4) უფასო მიმოსვლის ბილეთი ოჯახობისა და ფული სამოცდასამი (63) მან. მპოვნელს ვთხოვ ფულს გარდა, დოკუმენტები გამომიგზავნოს შემდეგი მისამართით: სადგური ორთაჭალა, მეისრე სიმონ ივანეს ძე მამესწარაშვილს.

ექიმი ნ. ლ. ტურიაშვილი

(მედიცინის დოქტორი მიუნხენის უნ-ვერსიტეტისა) ღებულობს ავადმყოფებს ყოველ დღე შუადღის 12—2 და საღა-მოს 4—5 საათ. შინაგან სარძეველე-ბებიო და საშვილოსნოს სნეულებ-ნიკოლოზის ქუჩა, № 7, სიმხოვიჩის თეატრის გვერდით.

მედიცინის დოქტორი ჟენევის უნ-ტის

მ. გოლდშტეინი

ყოფილი ასისტენტი ბარონ როტშილდ მთავარი გოსპიტლისა და ჟენევის უნ-ვერსიტეტის კლინიკისა

თვალის ავათმყოფობანი. ამორ- სათვალეებისა. მიღება 9—1 საათა- და 4—8 საათამდე. ნიკოლოზის ქ- № 32.

გაიხსნა თვალის საავადმყოფო (მუდმივი საწოლებით)

ექიმი დოსხინისა

ყოფილი ასისტენტი უნივერსიტ. თვ- კლინიკისა ვენაში და პარიზში. ავა- მყოფების მიღება ყოველ დღე 9 საა- დან 1 საათამდე და 4—7 ნახევარ ს- ათამდე. მიხეილის პროსპექტი № 1- (კინემატოგრაფ „აპოლოს“ ახლო) მძ- ავათმყოფები და საოპერაციები მიი- ბიან სრულ პანსიონში. ტელეფ. 5—

სამკურნალო კაბინეთი ექიმ ალექსანდრე დავითის ძის

კეკელიასი

იღებს კანისა, ვენერიულის და სიფი- სით ავათმყოფებს (914—606 ის შე- პუნება). ავათმყოფთა მიღება დი- 9 საათ. 11 სა თამდე და საღამოს 5 ათიდან 7 საათამდე. მიხეილის პრ- პექტი, № 116, სასტუმრო „ნოე“-ს პ- დაპირ. ტელეფონი 14—28.

ექიმი ი. გ. კონიევი.

იღებს შინაგან სნეულებით ავათმყო- საღამოს 5—7 საათამდე. ვერა, ვარ- უბნის ქ. № 3. (24—1

კ ე რ ძ ო მიხეილის სამკურნალო

მუდმივი ლოგინებით. ავმდმყოფების ღება ყოველ დღე დილის 10 საათი- მიხეილის პროსპექტი, 167.

ქალ. ქუთაისში

(მიხეილის ქუჩაზე, წითელ ხიდთან) **ქირურგიული და ქალთა სნეულ- საავათმყოფო სამშობიარო გან- ფილებით.**

დასაწოლ ავათმყოფს იღებენ ყო- დროს. (24—

ექიმი ზ. მ. მუხაძე

იღებს სადოსტაქრო ავათმყოფთ სად- 5—6 საათამდე კვირა დღის გარდა, მისამართი: დიდი მთავრის ქ. № 57 ცერეთის ეკონომიურ საზ. შენობის დაპირ, სახ. სვანიშვილისა. ტელ. № 5—

ექიმი ნ. ი. მახვილაძე

იღებს სპეციალურად—მალარიით (ციებ- ბა) დამისი შედეგებით დასნეულებულ- **სისხლის ნაკლებობით, გულიხა, ფ- ტვიხა, ქარებით და სხვა შინაგან სნ- ლებით ავათმყოფთ ყოველ დღე სა-** მოთი 5—7 საათამდე. ელექტრიზა- და მასსაჟი. მისამართი: მოსკოვის ქ. № ზემელის აფთიაქის მახლობლათ.

მძ. ქალი რ. ბ. შიშლო-ხაბაშვილ-

მედიცინის დოქტორი ჟენევის უნივ- სიტეტისა და ედინბურგის მედიკურ- რურგიულ კოლლეჯისა. იღებს ყოვე- დღე **შინაგან, ქალთა და ვენერი- ავადმყოფთ და იძლევა ხაზებით ფ- გებას.** სიფილისის წამლობა ახალი თოდებით. დილის 10—12 ს. და სა- მოს 6—7 ნახ. საათამდე. სერგიევის ქ- (სოლოლაკი) სახლი № 9. ტელ. 14—

სახალხო განათლების სამინისტროს ნებართვით გაიხსნა პირველი ქართული **ბუხჰალტერიის კურსები** ორივე სქესისთვის, წლოვანების განურჩევლათ

ალ. გ. საათაშვილისა

ორმაგი ბუხჰალტერია და სხვა საგნები სრული პროგრამით. სწავლა დაიწ- 5 სექტემბერს. პირობის გაგება შეიძლება დილის 10-დან 12 საათამდე, საღ- თი 5 დან 6 საათამდე. მისამართი: თფილისი, დუშეთის ქუჩა, სახლი № 9 (1- სამილიციო უბანი). (4-

განცხადება
ბორჯომის წყლის მყიდველების საყურადღებოთ.

ჩვენს წარმომადგენლებთან როგორც თფილისში აგრეთვე ყველა საქართველ- რესპუბლიკის ქალაქებში იყიდება ბორჯომის წყალი დიდი ბოთლი თავისი ბ- ლიანათ არა უმეტეს ორი მანეთისა. აგრეთვე ვაცხადებთ წვრილი მოვაჭრე- საყურადღებოთ, რომ ვინც ბორჯომის წყალს დიდ ბოთლიანათ ორ მანეთ ნა- ვარზე მეტათ გაყიდის მათ წყალი აღარ მიეცემათ. ვთხოვთ მყიდველებს, რომ- სავაჭრომაც ზემო აღნიშნულ ფასზედ ზევით გადაგახდევინოთ, გთხოვთ გვაც- ბოთ ბორჯომში ღია ბარათით.

10—8 პატივისცემით დ. ე. ქებაძე

სოც.-დემ. პარტიის ხალხო კომიტეტთან მოეწყო გაფართოებული სეკრეტარიატი, რომელიც აძლევს პროვინციის ორგანიზაციებს პასუხს ყოველგვარ შეკითხვებზე. სეკრეტარიატი მოთავსებულია „ერთობის“ რედაქციის გვერდით, გოლოვინის პრ. № 12. აქვე ხდება პროპაგანდისტების ჩაწერა პარტიულ საქმეებზე სამუშაოთ. ბიურო ღიაა დილის 9—2 საათამდე, საღამოს 5—8 საათამდე. ტელეფონი № 16—62.